

Názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dítěte ve věku do šesti let

Jolana Svadbíková

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Jolana Svadbíková
Osobní číslo: H18165
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dítěte ve věku do šesti let

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vývojové psychologie dítěte do 6 let, digitálních technologií a výchovy.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL, 2013. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. Brno: Computer Press. ISBN 9788025138045.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 9788024713694.

SPITZER, Manfred, 2014. Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum. Brno: Host. ISBN 9788072948727.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5010-1.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál. ISBN 8071783080.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

		
Mgr. Libor Marek, Ph.D. děkan		doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D. ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9.3.2021

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 67b Zveřejňování závěrečných prací

²⁾ Vysoká škola rovněž účelně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá názorem rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dítěte do šesti let. Teoretická část práce je rozdělena na tři kapitoly, které se zabývají vývojovou psychologií dítěte do šesti let, digitálními technologiemi v životě dítěte a výchovou v rodině. Hlavním cílem práce je zjistit názor rodičů na toto téma. Praktická část této bakalářské práce je tvořena kvantitativním výzkumem realizovaným pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 139 respondentů. Na základě našich výsledků jsme došli k závěru, že rodiče dětí do šesti let vnímají digitální technologie spíše negativně.

Klíčová slova: děti, rodiče, digitální technologie, vývojová psychologie, mediální výchova, rodinná výchova

ABSTRACT

This thesis deals with the opinion of parents on the use of digital technologies in the education of a child under the age of six. The theoretical part of the thesis is divided into three chapters, which deal with the developmental psychology of a child under the age of six, digital technologies in the child's life and education in the family. The main goal of the thesis is to find out the opinion of parents on this topic. The practical part of this bachelor's thesis consists of quantitative research carried out using a questionnaire survey, which was attended by 139 respondents. Based on our results, we concluded that parents of children under the age of six perceive digital technologies rather negatively.

Keywords: children, parents, digital technology, developmental psychology, media education, family education

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala zejména Mgr. Janě Martinové, Ph.D. za spolupráci, vstřícnost, odborné vedení, cenné rady a trpělivost při zpracovávání této bakalářské práce. Nemohu opomenout také poděkování všem, kteří byli ochotni zapojit se do mého výzkumného šetření.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE DÍTĚTE DO ŠESTI LET	12
1.1 KOJENECKÝ VĚK	12
1.2 BATOLECÍ VĚK	14
1.3 PŘEDŠKOLNÍ VĚK	15
2 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE A DĚTI	17
2.1 KDO JE TO DIGITÁLNÍ DOMORODEC, DIGITÁLNÍ IMIGRANT NEBO GOOGLE GENERATION?	18
2.2 VÝZNAM DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ V ŽIVOTĚ DÍTĚTE	19
2.3 DOPADY DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ NA DĚTI	20
2.4 JAKÉ HROZBY NA DĚTI V DIGITÁLNÍM PROSTŘEDÍ ČEKAJÍ?	24
2.5 NÁZORY RODIČŮ NA VYUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ.....	25
2.6 DOPORUČENÍ ODBORNÍKŮ	28
3 VÝCHOVA DÍTĚTE V RODINĚ	31
3.1 RODIČOVSKÁ MEDIACE	32
3.2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY JAKO ALTERNATIVA ČASU TRÁVENÉHO U DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 DESIGN VÝZKUMU	36
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	37
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
4.5 VÝZKUMNÁ TECHNIKA	39
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	40
5 ANALÝZA DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
6 INTERPRETACE DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	52
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	55
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
SEZNAM GRAFŮ	65
SEZNAM TABULEK	66
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Sociální pedagogika je obor multidisciplinární, který má široké pole působnosti. Mimo jiné také zkoumá vliv prostředí na vývoj a chování člověka. Tímto prostředím může být také rodina, která výrazně ovlivňuje rozvoj dítěte a to zejména v raných letech jeho života. V naší práci se zabýváme tématem využívání digitálních technologií ve výchově dětí do šesti let. V dnešní době jsou tato zařízení již natolik rozšířená, že je vlastní každá domácnost. Setkáváme se také častěji s jejich využitím právě ve výchově. Otázka používání těchto zařízení takto malými dětmi je v dnešní společnosti velmi diskutovaná a to nejen mezi rodiči, ale také mezi odborníky. Je důležité, aby rodiče a vychovatelé věděli, že digitální technologie mohou do budoucna děti jak pozitivně, tak negativně ovlivňovat. A zejména z důvodu negativního působení je potřebné si uvědomovat hrozby, které přináší a znát způsoby, jak se jim vyhnout.

Touto tematikou se zabývají především autoři ze zahraničí, můžeme jmenovat například Spitzera, Zimmermana, Genceho, Prenskyho či Shulerovou. Avšak ty nejvýznamnější doporučení a studie vydává Americká pediatriká akademie. V České republice bylo na toto téma provedeno jen několik málo výzkumů, které si v teoretické části této práce představíme.

Naše bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se nejprve zabýváme vývojovou psychologií dítěte do šesti let, zaměříme se na specifika kojeneckého, batolecího a předškolního období. Zde si zmíníme zejména oblasti vývoje, které mohou být digitálními technologiemi ovlivněny. Těmi jsou jemná motorika, socializace, vývoj řeči a poznávacích procesů. V další kapitole se věnujeme digitálním technologiím v životě dítěte. V ní si vysvětlíme pojmy, které se k tomuto tématu váží a uvedeme si pozitivní a negativní dopady těchto zařízení na děti. Seznámíme se také s názory rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově a v neposlední řadě si také uvedeme doporučení odborníků. Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na výchovu dítěte v rodině, zvláště na výchovu mediální, rodičovskou mediaci a možnosti trávení volného času takto malých dětí.

V praktické části naší práce si nejprve popíšeme design výzkumu, kde si představíme, co budeme zkoumat a stanovíme si výzkumné cíle a otázky. Dále zmíníme náš výzkumný soubor a výzkumnou techniku, nakonec také uvedeme způsob zpracování dat. V druhé kapitole praktické části práce se zabýváme analýzou dat výzkumného šetření a testování stanovených hypotéz. Následně data interpretujeme, neboli srovnáme námi zjištěné výsledky s daty jiných studií a výzkumů. Uvedeme také doporučení pro praxi, které obsahuje

ucelený souhrn doporučení odborníků ohledně používání digitálních technologií malými dětmi. Cílem praktické části práce je, jak jsme si již uvedli, zjistit názor českých rodičů dětí do šesti let na využívání digitálních technologií ve výchově. Abychom dospěli k námi stanovenému cíli, zvolili jsme kvantitativní výzkum provedený veřejným dotazníkovým šetřením uveřejněným na webových stránkách Vyplňto.cz. Tento způsob volíme z důvodu, aby se k nám dostala data od respondentů z celé České republiky.

Využitelnost této práce vidíme zejména u rodičů a vychovatelů, kteří si mohou pokládat otázky zaměřené na využívání těchto zařízení ve výchově dětí. Věříme, že jim tato práce poskytne dostatek informací a doporučení, aby si mohli na toto velmi probírané téma vytvořit svůj vlastní názor.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE DÍTĚTE DO ŠESTI LET

Abychom lépe pochopili možné dopady digitálních technologií na dítě, je třeba si nejdříve vyjasnit, jak se dítě do šesti let vyvíjí. Pro naši práci je zásadní vývoj kognitivní, emoční, sociální a verbální. Digitální technologie mohou tyto oblasti vývoje dítěte výrazně ovlivňovat. V následujících podkapitolách se tedy budeme věnovat zmíněným oblastem vývoje a to v kojeneckém, batolecím a předškolním věku.

Zmeškalová (2018) uvádí, že jedním z klíčových aspektů správného emočního vývoje dítěte do šesti let je interakce s rodinnými členy, proto by ji rodiče rozhodně neměli opomínat a zanedbávat.

1.1 Kojenecký věk

Za období kojeneckého věku je označován první rok života, což Vágnerová (2012) vidí jako nepřesné, jelikož většina dětí až do jednoho roku kojena není. Toto stádium je obdobím velmi rychlého vývoje. Dítě se mění z jedince, který má spíše vrozené dispozice, na jedince, který je schopen osamostatnění. V takto raném věku je pro přiměřený vývoj potřebné praktické zkoumání světa a sociální interakce s blízkou osobou. (Vágnerová, 2012; Barr, 2013)

Velmi důležitá jsou v kojeneckém věku ústa, jejichž prostřednictvím je zprostředkováván kontakt s okolím a kojeneček jimi poznává různé objekty. Ve dvou měsících se k ústům začnou v poznávání přidávat také ruce. Následně pak v devíti měsících využívá dítě tzv. klíšťový úchop, což znamená, že bere předměty mezi palec a ukazovák. Uchopování předmětů má pro dítě velký vývojový význam. Jeho prostřednictvím poznává vlastnosti předmětů a cvičí si při něm motoriku, smysly i myšlení. (Vágnerová, 2012; Matějček, 2004)

V kojeneckém věku se objevují dvě fáze senzomotorické inteligence, díky nimž se v průběhu mění přístup k poznávání. První je **stádium primární kruhové reakce**, které trvá v období od jednoho do čtyř měsíců a kojeneček se v tomto stádiu koncentruje na vlastní tělo. Druhé je **stádium sekundární kruhové reakce**, které trvá od čtyř až do osmi měsíců. V tomto stádiu projevuje kojeneček větší zájem o okolní svět. Poznání a učení probíhá na úrovni konkrétního kontaktu s reálným světem. (Vágnerová, 2012)

Vývoj pozornosti se v prvním roce života rovněž dělí do dvou fází. První je **primární pozornostní systém**, který zahrnuje reflexní připoutání a odpoutání pozornosti. Trvá po dobu prvních čtyř měsíců života. Poté nastává **pozornostní systém sekundární**, kdy

kojenec již úmyslně zaměřuje svou pozornost. První dva měsíce života je kojenec schopen přijímat podněty, se kterými zatím nediferencuje. Mezi druhým až třetím měsícem se již začne zajímat i o vnější okolní svět a prioritou jeho zájmu jsou živé bytosti. Prostředkem socializace je v tomto vývojovém období sociální učení, k němuž dochází právě v rámci mezilidské interakce. Dítě je pro kontakt vybaveno vrozenými dispozicemi, například aktivitou, která slouží k upoutání pozornosti. Následující kojencův vývoj už záleží na jeho dalších zkušenostech. (Vágnerová, 2012)

Dítě je schopno již po příchodu na svět emočně reagovat. Během prvního půl roku se rozvíjí pocity libosti a nelibosti. Ve dvou měsících se objevuje první úsměv. Mezi třetím a čtvrtým měsícem kojenec dokáže vyjádřit radost a nespokojenost. Mezi šestým a devátým měsícem se projevuje diferenciací úzkosti a strachu, například strach z cizích lidí či separační úzkost. (Vágnerová, 2012)

Emoční projevy jsou v tomto období jedním z prostředků primární komunikace. Základní poznatky o prožitcích jiných lidí získává kojenec v kontaktu s matkou. Mezi dítětem a matkou by měla vzniknout bezpečná vazba a pro správný vývoj dítěte má klíčový význam také potřeba jistoty a bezpečí. (Vágnerová, 2012)

Co se vývoje verbálních schopností týče, děti již od narození křičí, čímž dávají najevo své emoce. Následně od čtvrtého měsíce kojenci začínají produkovat zvuky, které se nazývají broukání. Mezi šestým a devátým měsícem začínají žvatlat, což je výsledkem interakce vrozených dispozic a učení. Mezi osmým a desátým měsícem se objevuje schopnost porozumění řeči. Ke konci prvního roku života se začínají objevovat první slova, která již mají význam. Rozvoj řeči je závislý na možnosti slyšet v dostatečné míře mluvený projev, který dítě k mluvení motivuje. Tato motivace k rozvoji řeči je dána také potřebou udržet si sociální kontakt. Motivací je například zpětná vazba, kterou může být pochvala či úsměv od rodiče. (Vágnerová, 2012)

V průběhu prvního roku života se tedy dítě velmi rychle vyvíjí. Ke konci tohoto období je schopno lokomoce ve vzpřímeném postoji a dovede uchopit a zase pustit předměty. Také již dokáže říct několik slov a je připraveno pro zahájení řečové komunikace. Rovněž má dostatek schopností k navazování vztahů s jinými lidmi.

1.2 Batolecí věk

Batolecí věk trvá od jednoho do tří let. Dítě se v tomto období výrazně rozvíjí v mnoha oblastech. Tvoří se sebejistota, sebevědomí a vědomí vlastní společenské hodnoty. Uvolňují se také vazby, které měly v předcházejícím vývoji důležitý význam. (Vágnerová, 2012; Matějček, 2004)

Batole je zvědavé, chce poznávat svět a učit se různým věcem. Dokáže se orientovat v prostoru a čase, rozvíjí se také jeho představy o fungování lidské mysli a orientace v množství je teprve na svém počátku. Objevuje se i sdílená pozornost, což znamená, že batole zaměřuje pozornost na to, co považuje jeho matka za důležité. (Vágnerová, 2012)

Toto období se také nazývá fází symbolického myšlení. Symbol znamená zastoupení něčeho prostřednictvím něčeho jiného. Takovým prvním symbolem může být například představa. V procesu rozvoje tohoto myšlení má význam i odložená nápodoba, kdy dítě napodobuje činnost až delší dobu po tom, co ji někde pozorovalo. Odloženou nápodobou může být například „hra na něco“, kdy si hraje na maminku či na tatínka. Touto nápodobou si procvičuje zážitky z běžného života. Symbolické hry a aktivity začínají mezi patnáctým až osmnáctým měsícem a jejich viditelný nárůst přichází ve dvou letech. Mají pro dítě i emotivní hodnotu a mohou mu pomoci vyrovnat se s tlakem. Jejich funkcí je rovněž lépe porozumět souvislostem a vztahům. Předpokladem pro rozvoj tohoto symbolického myšlení je pochopení trvalosti světa. Toto vědomí je také základem k vytváření předpojmů, neboli označování objektů nějakým jménem. Rozvíjí se také paměť sématická, kdy si batole pamatuje poznatky, které lze verbálně popsat. Dále se vyvíjí i paměť krátkodobá pracovní a paměť epizodická, kdy si starší batolata pamatují i jednoduchý příběh. (Vágnerová, 2012; Matějček, 2004)

Batole snadno reaguje vztekem, začíná také chápat pravidla a objevuje se u něj i pocit studu či lítosti po jejich nedodržení. Významným úkolem je proto určení emoční rovnováhy v situaci, která navozuje protichůdné pocity. V této rovnováze je důležité udržet emoce jako vztek, soucit a stud. Toto období je také rozhodující i pro rozvoj rovnováhy mezi jinými pocity, například mezi láskou a nenávisí. Objevuje se strach a projevuje se žárlivost i empatie. V souvislosti s rozvojem sebehodnotících emocí prožívají batolata i pocit zahanbení, hrdosti a pýchy. Mění se i vztahy k ostatním lidem. V tomto období je důležitá emoční komunikace, například mezi matkou a dítětem, která je pro správný rozvoj klíčová.

Rodiče, kteří dítě učí uvědomovat si vlastní emoce, pomáhají rozvíjet jeho empatické schopnosti. (Vágnerová, 2012)

Jak jsme již zmínili, batole se osamostatňuje a navazuje nové vztahy. Socializace je v tomto období podmíněna také citovou zralostí a vyrovnaností. Nejpodstatnější socializační rozvoj v tomto období probíhá v rodině. Pro batolata je důležité tzv. teritorium domova, čímž se rozumí místo, kde se cítí dítě bezpečně. Vztah k vrstevníkům bývá zpočátku spíše diferencovaný a batolata si většinou hrají raději vedle sebe, než spolu. Kontakt s vrstevníky je zdrojem alternativní zkušenosti, batole se učí pozorováním od jiných batolat. (Vágnerová, 2012)

V tomto období také dochází k prudkému rozvoji jazykových schopností, které se vyvíjí zejména pomocí nápodoby řeči dospělých. Dále korektivním působením zpětné vazby a modelováním, při němž rodič uzpůsobuje svůj verbální projev dítěti, specifické zaměřenosti a také si všímá složek projevu, které mohou mít pro porozumění smyslu větší význam. Oblíbenou činností batolat je hra s řečí. (Vágnerová, 2012)

Ve zkratce tedy v tomto stádiu vývoje začíná dítě chodit, mluvit a má velký zájem poznávat svět. Batole také chápe pravidla a v určitých situacích se může chovat vzdorovitě. S vrstevníky si spíše nehraje a upřednostňuje samostatnou hru poblíž jiného batolete.

1.3 Předškolní věk

Předškolní věk je dle Matějčka (2004) zhruba období čtvrtého až šestého roku dítěte. Vágnerová (2012) uvádí předškolní období již od věku tří let. Oba autoři se shodují, že toto období je ukončeno nástupem dítěte do školy.

V tomto vývojovém stádiu dítě vyspívá a to po stránce tělesné, pohybové, intelektové, citové i společenské. Období předškolního věku je rovněž velmi důležité pro další vývoj a rozvoj jedince z hlediska kognitivního, emocionálního i sociálního. Dítě si začíná uvědomovat i své pohlaví a rozdíly mezi nimi. Uvažuje o sobě a uvědomuje si svoji odlišnost, vzniká zde také vědomí vlastní identity. Projevují se i majetnické sklony, které mohou vést k vychloubání. Hodně činností v tomto vývojovém stádiu již zvládá dítě samo. Učí se i například používat tužku a papír, čímž se připravuje na nástup do školy. Rovněž už chápe mravy a zásady a velmi striktně je dodržuje. Předškolák již dokáže také vyjádřit své názory a pocity. Dovede dokonce rozlišit způsob komunikace, čímž rozumíme jiný způsob komunikace s dospělými, vrstevníky i mladšími dětmi. Vytváří si také prosociální vlastnosti,

kterými jsou například soucit, soustrast a spolupráce. Dítě, které je ochuzeno o tyto vlastnosti, následně velmi strádá a není schopno dobře navazovat kontakty. (Vágnerová, 2012; Matějček, 2004; Janiš, Kocourková, 2019)

Matějček (2004) nazývá období mezi třetím až čtvrtým rokem tzv. kouzelným světem dětství. Dítě se v tomto období zajímá o funkce různých věcí, proto se doporučuje, aby si děti hrály například s legem, které mohou rozkládat a zase skládat. Vytváří si také různé fantazie, které však mohou pracovat jen s tím, co vnímá a prožívá v opravdovém světě. Předškolák již k těmto svým fantaziím přidává i to, co slyšel a viděl v televizi, v mateřské škole apod. Rovněž si v tomto vývojovém stádiu může vytvářet imaginární kamarády.

Typické znaky myšlení v předškolním věku: (Vágnerová, 2012)

- **Egocentrismus** – ulpívání na subjektivním pohledu a tendence zkreslovat úsudky na základě subjektivních preferencí.
- **Fenomenismus** – fixování na určitý obraz reality a neschopnost jej opustit.
- **Magičnost** – tendence pomáhání si fantazií v reálném světě.
- **Absolutismus** – každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost.

Rodiče jsou pro děti tohoto věku emocionálně významnou autoritou a představují tzv. ideál, kterému se chtějí podobat. Socializace předškoláka probíhá především v rodině, kde poznává nejbližší svět a osvojuje si pravidla, která v něm platí. Učí se zejména pozorováním dospělých a starších. Tato vázanost na rodinu se postupně uvolňuje, následně se zvolňuje i upoutání na dospělé a rozvíjí se dovednosti, které vedou k umožnění prosadit se ve vrstevnické skupině, do které nově vstupuje. (Vágnerová, 2012; Matějček, 2004)

Verbální kompetence se v tomto období zdokonalují jak v obsahu, tak formě a to nejlépe při komunikaci s dospělými. V nižší míře však ke zdokonalení mohou pomoci i média či komunikace s vrstevníky. Děti se učí mluvit zejména prostřednictvím nápodoby verbálního projevu dospělých. Již od čtyř let děti mluví ve složitějších větách a později i v souvětích. V tomto období se objevuje i tzv. egocentrická řeč, kdy si předškolák povídá sám pro sebe. Při tomto povídání nemusí mít posluchače, jedná se například o komentář k tomu, co dělá. (Vágnerová, 2012)

Toto období tedy můžeme shrnout jako stádium velkého vývoje řeči a motoriky. Dítě se začíná více angažovat mezi vrstevníky, má velkou fantazii a začíná být více samostatné.

2 DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE A DĚTI

V dnešní době vlastní téměř každá domácnost televizi, počítač, smartphone, herní konzoli nebo jiné podobné přístroje. Tato zařízení můžeme shrnout názvem digitální či informačně komunikační technologie. Například ve Spojených státech, Austrálii či Rusku procento rodin s dětmi předškolního věku, které používá při výchově digitální technologie, nepřetržitě roste. Za posledních patnáct let se objevilo na trhu nespočet těchto přístrojů a to dokonce i pro kojence. Tato zařízení jsou pro děti velmi lákavá a to zejména z důvodu možností, které jim nabízejí. Některé děti je již od jednoho roku zvládají zapnout a vypnout. Děti do šesti let pak již zvládají samy zařízení spustit, vypnout a zapnout Wi-Fi. Jiné umí i samy stahovat aplikace, fotit, spustit si aplikaci Youtube a ovládat ji. Některé mají zkušenosti s edukačními hrami již z mateřské školy, kde využívají tablety například k logopedickým účelům. (Bacus, 2009; Barr, 2013; Kontríková, Černíková, Šmahel, 2015; Sminova, Smirnova, 2019)

V této kapitole si uvedeme základní pojmy související s digitálními technologiemi, dále se budeme věnovat významu těchto zařízení v životě dětí, vyjmenujeme si jejich pozitivní a negativní dopady a také hrozby, které mohou na děti při jejich používání čekat. Představíme si rovněž názory rodičů na informačně komunikační technologie vyplývající z již provedených studií a na závěr kapitoly si sdělíme doporučení odborníků.

Například Eckertová a Dočkal (2013) vnímají informačně komunikační technologie jako „dobrého sluhu a zlého pána“ a je dle nich vhodné dětem co nejdříve internet představit, avšak pouze jako prospěšnou pomůcku. Tím může rodič předcházet následnému vzniku závislosti.

Role digitálních technologií mohou být dle rodičů v jejich životě rozdílné. Autoři Kontríková, Černíková, Šmahel (2015) tyto role rozdělují do několika skupin:

- **Role „vyplnění volných chvil“** například při cestování, návštěvě lékaře nebo slouží k vyplnění času.
- **Role hlídačí**, zde slouží digitální technologie jako prostředek, který rodičům usnadňuje život, jelikož děti zaměstnává, pokud potřebují vykonávat nějakou činnost. Rodiče tedy dítě k zařízením tzv. odkládají.
- **Role edukační**, v této roli je rodiče využívají k rozvoji jejich dětí.
- **Role praktická**, což znamená jejich využívání jako pomoc a to zejména u dětí školního věku, kterým pomohou vyhledat jízdní spoje apod.

- **Role udržování kontaktu se členy rodiny.** Zde se jedná o komunikaci pomocí videokomunikačních aplikací, například skrze Skype.
- **Role kontroly a ochrany dítěte,** kdy se rodiče nebojí pustit dítě například samotné do školy či kroužků, jelikož s dítětem v tuto dobu telefonují.

S pojmem digitální technologie rozhodně souvisí také pojem digitální demence, který použili poprvé jihokorejští vědci již v roce 2007. Tímto tématem se následně zabývali i jiní autoři. Nejspíš tím neznámějším je psychiatr a neurolog Manfred Spitzer (2014), který v roce 2012 vydal knihu nesoucí název Digitální demence. Pojem digitální demence označuje poruchy v poznávání a snížení mentálních schopností, které jsou způsobeny dlouhodobou závislostí na digitálních médiích.

2.1 Kdo je to digitální domorodec, digitální imigrant nebo google generation?

Pokud se bavíme o digitálních technologiích, je důležité zmínit také pojmy jako digitální domorodec a digitální imigrant. V anglickém originále Digital Natives and Digital Immigrants je prvně použil v roce 2001 ve svých článcích americký spisovatel a mluvčí o vzdělávání Marc Prensky. (Prensky, 2001)

Pojem digitální domorodec vysvětluje ve své knize Spitzer (2014, s. 185) následovně: „Pojem digital native je odvozen z označení native speaker (rodilý mluvčí) a označuje fakt, že mateřský jazyk se učíme a také zvládáme jinak než cizí.“ Označuje tedy generaci lidí, kteří se narodili po roce 1980, tudíž počítače a internet, byly běžnou součástí jejich životů. Uvádí se tedy, že mají svůj domov v moderním digitálním světě. (Spitzer, 2014)

Pojmem digitální přistěhovalec se rozumí ten, který se narodil ještě před rozšířením digitálních technologií, tudíž jimi nebyl obklopen již od dětství. Musel se s nimi seznamovat až v průběhu života. (Prensky, 2001)

Užívá se i pojem Generation Google, kterým Spitzer ve své knize (2014) označuje mladší zástupce digitálních domorodců, tedy ty, kteří se narodili až po roce 1993. Zástupci této generace si prakticky vůbec nepamatují doby bez digitálních technologií – bez počítačů, internetu, Googlu, apod. Vědci z British Library v Londýně zjistili, že tato generace nepoužívá internet jen k vyhledávání informací nebo k učení. Používá ho zejména ke komunikaci s přáteli. Zjistili také, že je pro mladé lidi těžké vyhodnotit významnost různých pramenů, nedokáží rozlišovat mezi dobrými a špatnými zdroji. Autoři výše zmíněné

studie také uvádějí, že Generation Google je generací „Ctrl+C a Ctrl+V“. Důkazem toho jsou referáty a seminární práce stahované z internetu.

Děti, na které se zaměřujeme v této práci, tedy můžeme zařadit do skupiny digital native neboli digitální domorodci. Narodili se totiž do světa, ve kterém jsou obklopeni digitálními technologiemi. Přesněji se také mohou řadit i do skupiny generation google.

2.2 Význam digitálních technologií v životě dítěte

Digitální technologie jsou v současné době neodmyslitelnou součástí života většiny z nás a to i dětí. Nabízí se nám otázka, zda je to správně. Zvláště u nemluvňat je dle Spitzera (2016) velká chyba pokud se běžné hračky nahrazují tablety. Takto malé děti totiž poznávají svět prostřednictvím úst a rukou, čímž se rozvíjí i jejich jemná motorika. Při manipulaci s tabletem k ničemu takovému nedochází, jelikož jen přejíždí prstem po displeji. Psycholožka Essenza například tvrdí, že děti jsou z hlediska digitálního zahlcení tou nejohroženější skupinou. Důvodem je jejich zatím nevytvořená osobnost a vůle. Pokud se dítě učí komunikovat a vnímat svět pouze virtuálně, rozvíjí se pouze malá část jeho já. Essenza také uvádí, že pokud se dává tablet nebo mobilní telefon dětem do tří let, jsou okrádány o tělesný vývoj, který souvisí velmi úzce i s vývojem duševním. (Daňková, 2017)

Světové výzkumy potvrzují, že se dnešní děti dostávají do kontaktu s audiovizuálním zařízením velmi brzy. Průměrně k němu dochází již od pěti měsíců a to zejména skrze mobilní telefony, které jim půjčí jejich rodiče. Smartphony však nejsou jediná zařízení se kterými se kojenci setkávají. Na trhu se rovněž objevují i speciální tablety určené pro nemluvňata, které prodejci vychvalují a uvádí, že stimulují mozek. S tímto výrokem však neurolog Spitzer striktně nesouhlasí. Ve světě existují dokonce i mimořádné televizní vysílání pro kojence, které jsou určeny dětem od čtyř do čtyřiašedeseti měsíců. (Slussareff, 2019; Spitzer, 2016; Spitzer, 2014)

Děti se většinou naučí ovládat tato zařízení naprosto bez problémů a není proto třeba s jejich představením spěchat. Avšak studie prokazují, že rodiče digitální technologie ve výchově využívají již od velmi útlého věku. Například studie z USA ukazují, že se děti začínají dívat na televizi v průměru ve věku devíti měsíců. Dle studie z Cohen Children's Medical Center v New Yorku je průměrný věk, kdy dítě začíná používat zařízení s dotykovou obrazovkou, přibližně jedenáct měsíců. Doktorka Ruth Milanaik, která byla jednou z provádějících této studie, uvedla, že bylo zarážející vidět, jak rodiče nahrazují knihy a hračky mobilním telefonem. Dle studií více než osmdesát procent dětí ve věku dvou až tří let si samostatně

dokáže zapnout televizi. Rovněž více než polovina si dokáže přepínat programy a celých čtyřicet procent si samo pustí i video či DVD. Dnešní děti také již ve třech letech umí ovládat Youtube a samy si pouštějí pohádky. Dokonce studie z Austrálie, Nového Zélandu, USA a Británie zjistila, že děti od dvou do pěti let zvládají lépe ovládat digitální technologie, než si například zavázat tkaničky nebo jezdit na kole. Také je známo, že potomci je umí mnohdy ovládat lépe, než jejich rodiče. Děti do šesti let sice ještě neumí číst, avšak tuto dovednost u používání těchto zařízení nutně nepotřebují a postačí jim pohyblivé obrázky. Pozorujeme tedy, že rodiče jdou s dobou a hojně se snaží ve výchově využívat informačně komunikační technologie a to zejména pro vzdělávání svých dětí. Nejčastěji se soustředí na verbální a numerický rozvoj. Také jak vidíme, není pravda, že pokud dítěti nepředstaví rodiče tato zařízení v co nejnižším věku, nebude s nimi následně schopno pracovat v budoucnu. (Michael Grose, 2013; Spitzer, 2014; Eckertová, Dočekal, 2013; Spitzer, 2016; Newman, 2014)

V souvislosti s dětmi ve věku do šesti let a digitálními technologiemi můžeme narazit na pojem pass-back efekt. S tímto pojmenováním přišla Carly Shuler (2010), výzkumnice a autorka v oblasti dětských médií. Začala si již v roce 2009 všimnout ve svém okolí, že děti a dokonce i ty velmi malé, si hrají na zařízeních, která pro ně nebyla speciálně navržena. Pass-back effect popisuje, jako situaci, kdy rodič nebo dospělý dá dítěti například svůj mobilní telefon za účelem jeho zabavení nebo uklidnění. Dle Eckertové a Dočekala (2013) představují digitální technologie pro rodiče ideální způsob, jak se dítěte tzv. zbavit. I Zmeškalová (2018) přirovnává tablety a mobilní telefony k takzvané moderní verzi dudlíku. Doktorka Joanne Orlando (in: Michael Grose, 2013) uvádí, že dát dítěti smartphone pokaždé, když chcete, aby bylo zticha, může být pro jeho vývoj stejně škodlivé, jako když mu dáte lízátko pokaždé, když má záchvat vzteku.

Vidíme tedy, že děti se do kontaktu se digitálními technologiemi dostávají již od velmi útlého věku. Nemají sebemenší problém se je naučit ovládat a to ani v případě, že by s nimi byly seznámeny až později. Mnoho rodičů tato zařízení dává dětem zejména z důvodu jejich zabavení, čímž dochází k takzvanému pass-back efektu. Můžeme tedy tento důvod považovat za jako jeden z těch hlavních, proč rodiče dětem zařízení dávají tak brzy.

2.3 Dopady digitálních technologií na děti

V této kapitole si uvedeme pozitivní a negativní dopady, které odborníci v souvislosti s malými dětmi a digitálními technologiemi uvádějí. Autoři se ve svých názorech a možných

budoucích dopadech velmi liší. Někteří (Prensky; Smirnova, Smirnova) vidí digitální technologie spíše pozitivně a jiní (Essenza; Spitzer) je vnímají spíše negativně. Většina autorů (Bacus; Eckertová, Dočekal; Genc; Kontríková, Černíková a Šmahel; Slussareff; Zmeškalová) však pozoruje v tomto tématu jak určitá pozitiva, tak negativa.

Nejprve si uvedeme dopady pozitivní, ke kterým však může dojít jen tehdy, jestliže se rodiče řídí určitými pravidly a doporučeními. Těmto radám se budeme podrobněji věnovat v jiné kapitole této práce. Zde si pouze popíšeme možné pozitivní účinky při správném používání.

Mezi hlavní pozitivní dopady digitálních technologií radí autoři zábavu, odpočinek, rozvoj, komunikaci se vzdálenými příbuznými, digitální dovednosti a také zábavnější učení. Několik studií dokonce naznačuje, že při vhodném používání dnešních digitálních technologií lze u dětí předškolního věku zlepšit kognitivní a sociální dovednosti. (Kontríková, Černíková a Šmahel, 2015; Smirnova, Smirnova, 2019; Genc, 2014)

Plowman (2017) uvádí, že interakce s digitálními technologiemi by mohly u dětí podporovat při učení doma čtyři hlavní oblasti:

- **Získávání funkčních dovedností**, například schopnost ovládat myš, obrazovky, apod.
- **Rozšiřování znalostí porozumění světu**, jedná se o učení v oblasti jazyka, matematiky, poznávání zvířat, lidí, apod. Zahrnuje také přípravu do školy, například pomocí učení písmen.
- **Rozvoj dispozic k učení** zahrnuje sociálně-emocionální a kognitivní rysy, jako je zvýšení sebeúcty, sebevědomí získané z úspěchu, trpělivost, apod.
- **Porozumění roli technologií v každodenním životě**, což zahrnuje komunikaci přes Skype, používání emotikonů ke komunikaci apod.

Pozitiva se se mohou lišit u různých typů zařízení, nejprve si zmíníme ty u sledování televize. Zmeškalová (2018) zmiňuje, že televize může mít pozitivní dopady na kognitivní vývoj nejdříve od dvou let věku dítěte. V dřívějším věku pozoruje pouze negativa. Mezi kladné stránky dle Bacus (2009) můžeme zahrnout rozvíjení slovní zásoby. Zde je však důležité, aby se dítě dívalo na pohádky, kde se mluví spisovnou češtinou. V dnešních pohádkách mnohdy postavy mluví rychle, nesrozumitelně a nespisovně. To může vést spíše než k rozvoji jazykových schopností, k poruchám řeči. Slussareff (2019) ve svém článku také uvádí, že sledování vysoce edukačních programů, jako například „Sezame, otevři se“ nebo

„Kostičky“, má u dětí ve věku tří až pěti let pozitivní vliv na verbální a kognitivní schopnosti. Bacus (2009) také vidí jisté pozitivum v tom, že televize je zdrojem nejrůznějších informací. Janiš a Kocourková (2019) ve své knize uvádějí, že aby mohlo docházet k pozitivnímu rozvoji dětí při sledování televize a pořadů, je nutné, aby děti sledovaly pořady, které jsou určeny jejich konkrétní věkové kategorii. Zmeškalová (2018) upozorňuje, že se děti mohou z obrazovek i učit. K tomu však potřebují asistenci dospělého průvodce, který jim vše potřebné vysvětluje.

Můžeme si uvést také pozitiva hraní her. Mezi ně Bacus (2009) řadí zlepšování koordinace mezi zrakem a pohyby rukou, což následně vede ke zvýšení rychlosti reakce a zvyšuje se také doba kdy je dítě schopno udržet pozornost. Rovněž se při této činnosti rozvíjejí rozumové schopnosti dětí. Zásadní výhodou používání počítačů a hraní her u dětí je, že se naučí počítače dobře ovládat a to jim usnadní v budoucnu život. Je však důležité, aby toto používání nebylo na úkor jiným důležitým zkušenostem.

U pozitivních aspektů zaznamenaných při využívání dotykových zařízení, můžeme uvést ty, ke kterým může dojít, když děti hrají vzdělávací hry. Například Eckertová a Dočekal (2013) uvádějí, že hry mohou podporovat vývoj dítěte, přesněji rozvíjet jeho logické myšlení, prostorovou představivost a jemné motorické schopnosti. Malé děti se dle nich mohou na tabletech učit poznávat barvy, tvary i zvířata. Janiš a Kocourková (2019) však uvádí, že k těmto vyšším edukačním přínosům může dojít nejdříve ve věku dvou až tří let.

Nyní si uvedeme dopady negativní. Autoři uvádí nejrůznější negativa, která digitální technologie dětem do šesti let věku přináší a většinou se v nich také shodují. Například Zmeškalová (2018), Spitzer (2014) i Kontríková, Černíková a Šmahel (2015) se shodují, že tablety, televize a počítače podněcují sedavý životní styl, který zvyšuje riziko obezity. Za nebezpečí jejího vzniku Lerner et al. (2014) také uvádí přítomnost televize v dětském pokoji. Všichni již zmínění autoři také podotýkají, že děti netráví čas venku nebo s rodinnými členy, nemají dostatek pohybu a mohou narazit na nevhodný obsah. Také zmiňují, že tato zařízení mají návykový charakter, což vede k trvalým změnám na mozku a následnému vzniku závislosti.

Sledování pořadů také může vést i k poklesu v komunikačním rozvoji. Na toto téma byly také provedeny různé výzkumy. Například Zimmerman, Christakis, Meltzoff (2007) zkoumali děti ve věku od osmi do šestnácti měsíců a Martin, Black, Alession (2017) děti mezi šesti měsíci až dvěma lety věku. V obou těchto výzkumech se potvrdila souvislost mezi sledováním pořadů a zpožděním řeči.

Pokud se zaměříme na používání e-knih, Spitzer (2016) jejich využívání zásadně nepodporuje. Tvrdí, že vedou k rozptylování a omezují pochopení obsahu. Jako nejhorší vidí funkci těchto zařízení, která dovoluje, aby ho dítě používalo samo. Toto zařízení mu samo čte a samo se také ovládá.

Také například během hraní her se dle Bacus (2009) dítě nenaučí nic určitého, co by v běžném životě využilo. Dítě se spíše vzdaluje od knížek, nedělá žádné ruční činnosti a nehraje hry, které může hrát s rodinou či vrstevníky.

Můžeme uvést rovněž možnost problému s pozorností. Například studie realizována v letech 1997 až 2002 (Zimmerman, Christakis, 2007) potvrdila, že děti do tří let, které sledovaly zábavné nebo násilné pořady vykazovaly následně poruchy pozornosti. Avšak děti, které sledovaly programy vzdělávací, následně žádné problémy nevykazovaly. Také Lerner et al. (2014) uvádí, že sledování zábavných pořadů může mít vliv na budoucí problémy s pozorností. Čili vidíme, že velmi záleží na obsahu sledovaného. (Zimmerman, Christakis, 2007)

Na základě dat z různých studií pozorujeme, že digitální technologie prohlubují také odcizení mezi dětmi a rodiči. Mimo to také zhoršují sociální vztahy a dovednosti. Například velkým problémem v tomto případě je televize, která je spuštěna na pozadí jako kulisa. Pověštinou je zapnuta na programech, které nejsou pro děti určeny. Tato kulisa má negativní vliv nejen na již zmíněnou interakci rodič-dítě, ale také odvádí pozornost dětí od hraček, hraní a zkoumání. Děti do tří let jsou dle výzkumů vystaveny této kulise až pěti a půl hodinám denně. Další výzkumy ukazují, že například herní konzole narušují vztahy mezi vrstevníky a přáteli. S tím souhlasí i psychologka Lucie Essenza, která tvrdí, že tablety a mobilní telefony u dětí do tří let je ochuzují mimo jiné i o sociální vztahy a komunikaci. To vše následně vede k nedostatku reálného kontaktu. (Lerner et al., 2014; Spitzer, 2014; Daňková, 2017)

Slussareff (2019) zmiňuje také problém umělého modrého světla, které vyzařují obrazovky mobilních telefonů, tabletů nebo počítačů. Nadužívání tohoto světla vede k negativním vlivům, mezi které řadíme například oční vady. Toto modré světlo také může vést k nekvalitnímu spánku dětí, který je, dle Bedford (2017), zejména u kojenců velmi důležitý pro jejich správný kognitivní vývoj. Nekvalitní spánek může dle Slussareff (2019) vést také až k psychickým a fyzickým problémům.

Bacus (2009) vidí velké negativum v otupování dětí a zlehčování násilí zejména při sledování televize. Vliv médií k násilí můžeme doložit například výzkumem provedeným Zimmermanem a Christakisem. V něm děti sledovaly pořad, ve kterém se animovaná postavička chová agresivně ke svému okolí. Překvapivě následně toto chování vykazovaly i děti. Podobný pokus provedl i psycholog Bandura již v roce 1961, kdy jedné skupině dětí předškolního věku pustil video, kde žena napadá panenku Bobo. Druhé skupině dětí tento záznam nepustil. Poté všechny děti zavedl do místnosti s různými hračkami. Děti, které záznam viděly, napodobovaly agresivní chování a napadaly panenku, naopak děti, které záznam neviděly, toto chování nevykazovaly. (Janiš a Kocourková, 2019; McLeod, 2014)

Jelikož dítě vnímá to, co vidí na obrazovce jako realitu, poskytuje se mu „přibarvený“ pohled na svět a dítě si následně vytváří nevhodné představy. Jedná se tedy o ohrožování dítěte, které ho neohrožuje aktuálně, avšak může mít následky v budoucnu. (Janiš a Kocourková, 2019; Bacus, 2009)

Dle tohoto výčtu možných negativních a pozitivních dopadů využívání digitálních technologií na děti do šesti let věku je vidět, že není možné jednoznačně určit, zda jsou pro takto malé děti vhodné či nikoli. Každý jedinec si musí sám na základě těchto informací a dle svého uvážení udělat vlastní názor.

2.4 Jaké hrozby na děti v digitálním prostředí čekají?

Většina rodičů vidí největší hrozbu digitálního prostředí v sexuálních predátorech či kyberšikaně. A tyto problémy se dětí do šesti let netýkají, jelikož ještě neumí číst a psát. To však neznamená, že při používání chytrých zařízení na ně žádné hrozby nečekají. Právě naopak, hrozeb může na takto mále děti vyčkávat hned několik.

Zaměříme se například na reklamy, které jsou všude kolem nás a jsou samozřejmě také ve vzdělávacích aplikacích, televizi nebo na Youtube. Je třeba si to uvědomit a také pochopit, jaký mohou mít na děti dopad. Takto malé děti jsou k nim vnímavější a je mnohem snazší upoutat jejich pozornost, než je tomu například u dospělých. Děti do šesti let je totiž vnímají spíše jako krátké pohádky. Mají na ně takový vliv, že již tříleté děti se snaží rodiče přesvědčit, aby koupili právě ty produkty, které viděly v reklamách. Na tyto děti působí zejména vtipné a animované reklamy, které obsahují zábavné sdělení. Tomuto problému se také věnoval článek zveřejněný v časopise *Pediatrics* v roce 2020. Uvádí zde, že právě děti do sedmi let věku mají omezenou schopnost porozumět přesvědčovacím záměrům a z toho důvodu je tak snadné je ovlivnit. (Radensky et al., 2020; Eckertová a Dočekal, 2013)

Za další hrozbu můžeme považovat i vznik závislosti. Eckertová a Dočekal (2013) uvádí, že taková závislost na počítačových hrách a internetu je stejným problémem jako například závislost na alkoholu či drogách. Do mezinárodní klasifikace nemocí dokonce přibyla i tzv. gaming disorder. Dle psychologičky Lucie Essenzy vzniká závislost na zařízeních velmi rychle a dle Spitzera (2014) jsou v této situaci na vině zejména rodiče. Právě ti totiž nechávají své děti, aby trávily zhruba šest hodin denně u audiovizuálních médií, i když ví, že to vede hned k několika problémům. (Zmeškalová, 2018; Daňková, 2017).

Dítě může také zabloudit k pornografii. Česká republika je dle Evropského šetření „EU Kids Online“ druhou zemí, kde jsou děti nejvíce ohroženi rizikem vystavení pornografii. Pro knihu Bezpečnost dětí na internetu (Eckertová a Dočekal, 2013, str. 92) uvedla psychologička Viewegová následující: „Není moudré podceňovat vliv závadného obsahu na dětskou psychiku a pozdější vliv dítěte.“

Dle výše zmíněného tedy můžeme vidět, že i na děti do šesti let v digitálním prostředí může čekat nespočet hrozeb. Ty by rozhodně neměly být opomíjeny a rodič či vychovatel by měl udělat maximum pro jejich eliminaci.

2.5 Názory rodičů na využívání digitálních technologií

Naše práce se zabývá názorem rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí a tomuto tématu se budeme věnovat zejména v této kapitole. Zde se mimo jiné také seznámíme s některými výzkumy, které byly na toto téma již provedeny.

Vnímání digitálních technologií rodiči rozdělují autoři Kontríková, Černíková a Šmahel (2015) do čtyř oblastí. První oblastí je jejich vnímání jako zdroje zábavy, zájmu a odpočinku, druhou oblastí je zdroj informací a prostředek k získání dovedností, třetí oblastí jsou média v sociálním kontextu a poslední, čtvrtou oblastí, jsou média v kontextu historickém.

Také můžeme rozdělit rodiče dle jejich názoru na sledování televize. Člení se do tří skupin, kdy první zastává názor, že sledování televize rozvoji dítěte prospívá. Tito rodiče vůbec neřídí čas dětí strávený u televizních obrazovek, především z důvodu, že sami u ní tráví spoustu času. Většinou rodiče své děti k televizi usadí, protože zrovna nemají jinou aktivitu, kterou by je zabavili. Rodiče ve druhé skupině jsou naopak přesvědčeni, že tato činnost má na dítě vliv negativní. Třetí skupina, ve které je zastoupeno nejvíce rodičů, se jednoznačně nepřiklání na jednu ani na druhou stranu. Je většinou přesvědčena, že sledování televize

může mít při správném používání na děti pozitivní vliv a nemůže jim ublížit. Zároveň se ale bojí, aby se dítě nestalo na televizi závislé. (Bacus, 2009)

Nyní se zaměříme na již provedené výzkumy na toto téma. Například názorem rodičů se zabývá profesor Genc ve svém výzkumu z roku 2014 provedeném v Turecku. V tomto výzkumu zkoumal 85 rodičů dětí ve věku od tří do šesti let a zjistil hned několik zajímavých poznatků. Například, že během pracovního týdne tráví děti předškolního věku až dvě hodiny denně sledováním televize, videí a podobně. O víkendu jsou to tři až čtyři hodiny. Zajímavostí také je, že více času u televize tráví děti, jejichž matky jsou ženy v domácnosti. Rodičům byla v tomto výzkumu položena otázka ohledně toho, jaké aplikace svým dětem na smartphony instalují a také, jak často jejich dětem své mobilní telefony půjčují. Většina rodičů (až 70 %) svým dětem na své smartphony instaluje zejména aplikace na hraní her, sledování videí a k učení. Více však převažují aplikace určené pro zabavení, než pro vzdělávání. Zajímavé také je, že většina rodičů dovoluje svým dětem používání smartphonů večer. Rodiče mobilní telefony používají jako rozptýlení, odměnu, pro zabavení v době jídla či na dlouhých cestách. Dle tohoto výzkumu se dělí rodiče na tři skupiny. První, nejvíce obsažena (47 %), nesouhlasí s používáním digitálních technologií dětmi a jako nevýhody uvádějí možné fyzické nebo duševní problémy, izolování, introverzi a ovlivnění škodlivým zářením. Další dvě skupiny jsou na tom procentuálně skoro stejně. Jedna s jejich využíváním souhlasí a výhody vidí ve zlepšení motorických a kognitivních dovedností, adaptaci na digitální technologie a zlepšení vizuální paměti. Poslední skupina se na věc dívá neutrálně. (Genc, 2014)

Další výzkum proveden v roce 2014 na vzorku 350 dětí ve věku od šesti měsíců do čtyř let ukazuje, že až 97 % zkoumaných domácností vlastní televizi. Tablety vlastní až 83 % a mobilní telefony až 77 %. Dokonce polovina zkoumaných dětí ve věku čtyř let má svou vlastní televizi a některé i vlastní smartphone. Překvapivých 97 % zkoumaných dětí používá mobilní telefony a většina z nich je začala používat ještě před dosažením jednoho roku. Až 70 % rodičů dává dětem tato zařízení, když například uklízí, 65 % jim je dává, aby je uklidnilo, a 29 % je využívá před spaním. Většina zkoumaných tří až čtyřletých dětí používá zařízení bez pomoci či dohledu. (Kabali et al., 2015)

Jiný výzkum, tentokrát provedený v roce 2017, zkoumal vztah dětí k digitálním technologiím. Z výsledků vyplynulo, že stále neoblíbenějším zařízením u mladších dětí je televize. Následují tablety, které používá 58 % dětí ve věku pěti let a mladších, dále jsou to smartphony a na posledním místě herní konzole. Polovina zkoumaných rodičů tvrdí, že

limitují čas trávený u těchto zařízení na 2 hodiny denně. Až 83 % zkoumaných rodičů uznává důležitost kontrolování sledovaného obsahu. Větší část rodičů (75 %) v tomto výzkumu vidí digitální technologie spíše pozitivně. Hlavní pozitivum vidí v zábavě, připravenosti pro budoucnost a také v kognitivním vývoji. Negativní pohled na tato zařízení mělo 25 % rodičů. Jako negativa uváděli, že ničí dětství, děti si nehrají venku, jsou méně sociální a mohou být více agresivní. (Reportlinker, 2017)

Studie provedená také v roce 2017 zkoumala děti ve věku mezi šesti měsíci až dvěma lety a zjistila, že většina dětí v tomto výzkumu zařízení nepoužívala. Zbytek je používal průměrně 28 minut denně. (Martin, Black, Alessio, 2017)

Studie z roku 2019 (Smirnova, Smirnova) ukazuje, že digitální technologie mění vztah mezi rodiči a dětmi. Z výsledků jiné studie (Auxier et al., 2020) zjišťujeme, že rodiče se obecně obávají dlouhodobých účinků chytrých telefonů na vývoj dětí. Přesněji tedy 71 % věří, že rozšířené používání smartphonů malými dětmi by mohlo mít za následek více škody než výhod.

Dle výsledků výzkumu Pew Research Center z roku 2020 můžeme u malých dětí sledovat i velkou oblibu sledování videí na Youtube. Z výsledků vychází, že až 89 % dětí ve věku od pěti do jedenácti let sleduje videa na Youtube. U věkové kategorie dětí od tří do čtyř let je to až 81 % a u kategorie do dvou let je to 57 % zkoumaných dětí. Většina těchto rodičů uvádí znepokojení nad vystavením dětí nevhodnému obsahu. Rodiče také uvádí, že jejich děti dle jejich názoru tráví u obrazovek příliš času. Rodiče dětí do čtyř let vidí největší hrozbu v přílišném množství času tráveném před zařízením, dále v predátorech, sexuálním a násilném obsahu a také v možném obtěžování. (Auxier et al., 2020)

V České republice mnoho výzkumů zabývajících se tímto tématem nenajdeme. Zmíníme však výzkum provedený Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy z roku 2018. Zjištěná data zde ukázala, že průměrné dítě ve věku tři až pěti let tráví u digitálních technologií jeden a půl hodiny denně. Zjistilo se také, že děti nejčastěji sledují televizi či různá videa. Tablet používá každé desáté dítě a u 29 % respondentů je televize zapnutá po většinu dne jako kulisa. (Slussareff, 2019)

Také Masarykova univerzita provedla kvalitativní studii (Kontríková, Černíková, Šmahel, 2015) a zjistila, že děti do osmi let běžně používají různá zařízení. Patří mezi ně tablety, mobily, televize počítače či notebooky. Rovněž dvě z deseti zkoumaných rodin vlastní i herní konzole. Co se týče času tráveného na těchto zařízeních, zjištění se u zkoumaných

rodin liší. V některých rodinách u nich děti tráví minimum času a to přesněji cirká 10 minut denně. V jiných rodinách se používání neomezuje, tedy děti u nich mohou trávit hodinu i více denně.

Z těchto vyjmenovaných provedených studií a výzkumů tedy vyplývá, že jejich výsledky jsou ve své podstatě velmi podobné a liší se jen v minimální míře.

2.6 Doporučení odborníků

Mnoho autorů uvádí také doporučení, kterými by se měli rodiče či vychovatelé při využívání digitálních technologií ve výchově řídit. Zejména pokud chtějí dosáhnout pozitivního dopadu a chtějí eliminovat dopady negativní.

S nejznámějšími doporučeními přichází American Pediatric Association, která například v roce 2016 uvedla doporučení zabývající se otázkou, kdy by děti měly s digitálními technologiemi začínat. Podle těchto rad by se děti do osmnácti měsíců měly vyvarovat používání všech těchto zařízení, výjimku však vidí ve videokomunikaci. Dítě od osmnácti do dvaceti čtyř měsíců už se pomalu seznamovat mohou, rodiče však musí volit jen vysoce kvalitní programy a měli by tyto pořady sledovat spolu s nimi. Děti od dvou do pěti let by u těchto zařízení měly trávit maximálně hodinu denně. Rodiče by měli mapovat, co děti sledují a aplikovat to v běžném životě. Například po zhlédnutí pohádky o zvířatech je představit i v reálném světě. U dětí, které mají šest a více let, by rodiče rovněž měli pevně stanovit časové limity a zajistit, aby digitální technologie nezasahovaly do času určeného ke spánku, rodinným chvilčkám a jídlu. (Zmeškalová, 2018)

Experti z Erikson Institute's Technology doporučují, aby rodiče svým dětem zařízení představili a používali je společně s nimi. Také by měli jít svým dětem příkladem. Soustředit by se měli i na to, aby jejich děti sledovaly kvalitní obsah a používaly aplikace, které rodiče předem zkontrolují. (Erikson Institute, 2016)

S výběrem kvalitních programů rovněž souhlasí Lerner et al. (2014). Uvádí, že pořady ve kterých postavy na obrazovce přímo mluví k dítěti, vyvolávají aktivní účast a mají tedy pozitivní vztah k vývoji jazyka a rozvoji slovní zásoby. Čím aktivnější je tedy interakce, tím větší je možnost učení dětí. Výzkumy také ukazují, že děti sledující pořady, které jsou rychlé a fantasy, prokazují následně horší schopnosti ve využívání paměti, ovládaní impulsů apod. Naopak u dětí sledujících pomalejší a vzdělávací pořady, ve kterých vystupují postavy, které je zapojují do situací odrážející jejich každodenní život, jsou tyto schopnosti lepší.

Rodiče by dle odborníků (Eckertová, Dočkal, 2013; Šťastná, 2018; American Academy of Pediatric, 2016; © Erikson Institute, 2016) měli děti při používání digitálních technologií usměrňovat a kontrolovat. K tomu může dle Eckertové a Dočekala (2013) dopomoci tzv. rodičovská správa. Zde se dá nastavit jak čas, který může dítě u určitých her nebo aplikací strávit, tak je možnost i některé aplikace zcela zakázat. Doporučuje se také, aby rodič používal zařízení spolu s dítětem, může tím velmi výrazně pozitivně ovlivnit kvalitu zážitku dětí ze sledování a zmírnit jeho potenciální negativní účinky. Díky této společné aktivitě mu také umožní nalézt spojení mezi světem na obrazovce a světem reálným. (Lerner et al., 2014)

Odborníci v časopise *Pediatrics* (2016) dále apelují na to, aby se digitální technologie nepoužívaly jako hlavní prostředek k uklidnění dítěte. Samozřejmě jsou zde výjimky, kdy nám mohou být tato zařízení velmi užitečná. Může tomu tak být například při nepříjemné návštěvě lékaře či dlouhé cestě dopravním prostředkem. Jako důležité také uvádí, aby rodiče nedávali dětem tato zařízení při jídle nebo před spaním. Rovněž uvádějí, že se nemají rodiče bát, že by dětem nějak ublížilo, pokud se nebudou s digitálními technologiemi seznamovat již od dřívějšího věku. Děti se dokáží učit opravdu rychle, proto se nemusíme obávat, že by s nimi později neuměly pracovat. Naopak autoři Eckertová a Dočkal (2013) uvádějí, že rodiče by je měli dětem ukázat co nejdříve a představit je jako prospěšnou pomůcku. To dle nich může vést i ke snížení rizika závislosti.

Slussareff ve svém článku uvádí (2019): „Dítě potřebuje plnohodnotné interakce, v rámci nichž rodiče a další pečovatelé citlivě reagují na jeho podněty a potřeby, a také společné činnosti odpovídající jeho věku, pečující o rozvoj zvědavosti a učení.“ S tímto výrokem souhlasí také Zmeškalová (2018), která uvádí, že jsou interakce s rodinnými členy klíčové pro správný emoční rozvoj dítěte. Souhlasí i Newman (2014), která zdůrazňuje, že když si děti hrají se svými pečovateli, rozvíjejí i své jazykové dovednosti. To i v případě, že dítě ještě samo mluvit nezvládne. Program Vroom od Nadace Bezos (Newman, 2014) rovněž uvádí, že čas strávený na dotykovém zařízení nenahrazuje individuální mluvenou interakci hraní, která podporuje vývoj jazyka dětí. Například Lerner et al. (2014) sděluje, že televize zapnutá na pozadí jako kulisa významně zasahuje do této, pro rozvoj velmi důležité, interakce rodič-dítě.

Doporučuje se rodičům využívat takzvaný přístup tří C, který zahrnuje kritéria pro hodnocení programu, aplikace či pořadu, kterou chce rodič dítěti poskytnout. Je velkým pomocníkem pro určení, zda danou aplikaci či podobně dítěti dovolit. První C znamená

content, tedy zda je aplikace věkově vhodná, zda pochází z ověřeného zdroje a jaká je její hlavní myšlenka. Druhé **C** znamená **context**, rodič by si měl položit otázku, zda se dítě učí prostřednictvím aplikace něco, co pak může použít i v jiné aktivitě či situaci. Třetím **C** se pak rozumí **child**, zde si rodič pokládá otázky typu, jaký typ média mu dodává nejvíce zábavy a přináší nejvíce radosti, či co jeho dítě ztrácí, pokud věnuje čas této aplikaci či médiu. (Hoffman, 2011 in: Krčmářová, Vacková, 2012)

Bacus (2009) uvádí také tři zásady, které rodičům pomohou s rozhodnutím, zda dětem dovolit počítač či ne. Prvním doporučením je pořídit dítěti raději počítač než herní konzoli. Ten totiž nabízí i pedagogické programy určené speciálně pro děti. Druhým doporučením je, aby rodiče byli pečliví při výběru her pro děti. Na trhu je spousta her, která pro ně není vhodná, proto se doporučuje je předem vyzkoušet. Posledním doporučením je nepořizovat počítač určený pouze pro děti. Jedná se o zbytečně drahou investici, která dítě časem omrzí, protože nabízí jen určité spektrum možností.

Tato doporučení mohou pomoci zmírnit možné negativní dopady digitálních technologií na děti do šesti let a také mohou podpořit možnost dopadů pozitivních. Je důležité, aby rodiče či vychovatelé tyto rady znali a sami uvážili, kterými se budou ve výchově řídit.

3 VÝCHOVA DÍTĚTE V RODINĚ

V této kapitole se budeme zabývat výchovou dítěte v rodině využívající digitální technologie, rodičovskou mediací a volnočasovými aktivitami. Jak jsme si uvedli již na začátku této práce, v dnešní době téměř každá domácnost vlastní nejrůznější informačně komunikační technologie, které mohou vést k pasivnímu trávení volného času.

Pokud se bavíme o výchově v rodině, bavíme se o výchově tzv. informální. Touto výchovou rozumíme učení, které vyplývá z každodenního kontaktu a zkušeností právě s rodinou, vrstevnickou skupinou, médii apod. Může probíhat cíleně, avšak obvykle je spíše neorganizovaná a nezáměrná. (Hofbauer, 2004)

Rodina jakožto primární sociální skupina je pro většinu dětí prvotním prostředím výchovy i volného času. Rodina se také zásadně podílí na formování osobnosti dítěte. Je primárním vzorem pro předávání vhodných vzorů a volby zálib. Mnozí rodiče malých dětí jsou často lehkomyšlní a nepřikládají potřebnou váhu důležitosti správnému využívání volného času. Nejsou dostatečně přísní a následně na to doplácí v budoucnu. Vhodná výchova je totiž důležitým prvkem prevence jakéhokoliv typu rizikového chování. (Hofbauer, 2004; MŠMT, 2002)

Svoboda (2011) uvádí tři, rodiči využívané, výchovné styly v souvislosti s digitálními technologiemi. Prvním je takzvaný **restriktivní výchovný styl**, ve kterém jsou nastavena jasná pravidla. Druhým je **liberální strategie**, zde se berou digitální technologie jako součást každodennosti, nejsou nastavena pravidla. Poslední je **výchovný styl doprovázející**, kde je kombinace předešlých dvou stylů, tedy určitá míra pravidel a omezení spolu s volností.

Ve studii Kontríková, Černíková, Šmahel (2015) uvádí autoři dva typy tzv. pravidel, které rodiče stanovují při využívání digitálních technologií ve výchově. Prvním jsou **pravidla explicitní**, v tomto případě slouží tato zařízení jako prostředek odměny a trestu. Rodiče zde také určují dobu jejich používání, která je přesně stanovena. Tato regulace má pro některé rodiče také funkci prevence závislosti. Druhým jsou **implicitní pravidla**, rodiče zde zastávají názor, že pokud je používání digitálních technologií jen jedna z mnoha aktivit dítěte, není třeba stanovovat pravidla. Někteří rodiče tyto dva druhy pravidel kombinují.

Rodiče by do své výchovy dle Svobody (2011) měli zařadit také výchovu mediální. Ta je totiž v rodině v dnešní době velmi důležitá, jelikož jejím cílem je naučit děti používat média kriticky a uvědoměle. Takto malé děti totiž ještě neumí číst a čerpají informace nekriticky jak ze svého okolí, tak právě i z televize a pohádek. Dle amerických odborníků je rovněž

opravdu důležité, aby rodiče učili děti analyzovat reklamy. Vše uvedené je s ohledem na již zmíněné hrozby velmi podstatné. (Radensky, 2020; Fialová, 2018)

Ideální věk, od kterého je třeba začít děti mediálně vychovávat, je již od předškolního období. Odbornice na mediální výchovu uvádí, že právě v tomto věku jsou děti rodiči přiváděni do světa médií a to v závislosti na tom, jaká média jsou jim k dispozici. Je proto důležité, aby rodiče nastavovali určité hranice, například týkající se času stráveného u digitálních technologií. Také by dětem měli být schopni nabídnout jinou alternativu trávení volného času. (Fialová, 2018)

Jak by měl tedy rodič své dítě tzv. mediálně vychovávat? Dle Lucie Šťastné (Fialová, 2018), odbornice na mediální výchovu, se dá dítě takto vychovávat i při sledování televize či pohádek, tedy při běžném fungování. Může to být tak, že se rodič doptává, zda dítě rozumí ději pohádky, jak vnímá určité postavy a může také vysvětlit rozdíl mezi reklamou a jiným pořadem.

Rodiče mají různé styly výchovy a není snadné určit, který je ten správný. Každý rodič si tento styl volí dle svého uvážení. Doporučuje se do výchovy dětí zavést výchovu mediální. Ta je v dnešní době, kdy jsme obklopeni médii, nesmírně důležitá a můžeme ji do výchovy zavést již od velmi útlého věku.

3.1 Rodičovská mediace

Mnozí rodiče usilují o zmírnění dopadů používání internetu a digitálních technologií na děti za pomoci tzv. rodičovské mediace. Cílem této mediace je maximalizovat výhody a pozitiva a naopak minimalizovat nevýhody a rizika. Způsob usměrňování dětí při jejich používání souvisí se znalostmi, které rodiče mají o jejich rizicích, přínosech i jejich rodičovských stylech. (Livingstone, Helsper, 2008 in: Ševčíková)

Rodičovské styly se uvádí čtyři. Prvním stylem je **styl autoritativní**, kdy se klade důraz na dodržování pravidel, ale dětem se dostává vřelého přístupu, který je vede k samostatnosti. Dalším je **styl autoritářský**, zde jsou vyšší požadavky na dodržování pravidel a poslušnost, také zde chybí vřelost a emoční blízkost. Ve **stylu permissivním** jsou na děti kladeny mírné požadavky, avšak je zde vyšší emoční blízkost. Poslední je **styl zanedbávající**, u kterého již z názvu vyplývá, je absence emoční blízkosti a kladeny jsou nízké požadavky. (Eastin a kol., 2006 a Valcke a kol., 2011 in: Ševčíková, 2015)

Jsou uváděny dva druhy této mediace, prvním jsou mediační techniky využívané u sledování televize (Nathanson, 2001 in: Ševčíková, 2015). Zde se jedná o věcnou mediaci, kdy rodič dítěti vysvětlí, jak správně médium používat. Dále evaluační strategii, kdy spolu rodič s dítětem po zhlédnutí obsah zhodnotí. A při restriktivní strategii rodič stanoví pravidla a limity. Druhým typem rodičovské mediace je ta, která se uplatňuje u využívání internetu (Livingstone a kol., 2011 in: Ševčíková, 2015). V tomto druhu se uvádí pět mediací. Prvním je mediace aktivní, kde rodič používá internetu spolu s dítětem. Druhým je aktivní mediace bezpečného internetu, kdy rodič vysvětlí možné hrozby. Následuje mediace restriktivní, kdy rodič omezí některé činnosti či čas. Ševčíková uvádí tento druh mediace jako neúčinnější. Další je běžná kontrola, při které rodič zpětně prohlédne, co dítě na zařízení dělalo. Poslední je mediace technická, kdy rodič používá programy určené pro tzv. rodičovskou kontrolu. U nich Ševčíková dodává, že není vhodné se spoléhat pouze na ně, ale využít je spolu s dalšími typy mediace.

Rodičovská mediace tedy napomáhá ke zmírnění možných negativních dopadů při používání chytrých zařízení. Může být proto pro rodiče ve výchově velmi nápomocná.

3.2 Volnočasové aktivity jako alternativa času tráveného u digitálních technologií

Volnočasové aktivity jsou ty činnosti, které vykonáváme v našem volném čase. Tímto časem rozumíme dobu, která člověku zbývá po naplnění všech jeho povinností. Jeho hlavní funkcí je odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. (Hofbauer, 2004)

Velký vliv na trávení volného času má zejména rodina, přesněji tedy realizace volného času uvnitř ní. Rodiče by měli vést své děti ke smysluplnému trávení tohoto času a měli by na děti pozitivně působit. Například mít na děti vliv pomocí nápodoby a reprodukce vzorců pozitivního chování rodičů. Dále také uskutečňováním individuálních i společenských pravidel zájmových činností v rodině nebo citlivého sledování či reagování na potřeby, zájmy a nadání dětí. Mělo by se přihlížet k zájmům dětí a nechat je dobrovolně rozhodnout, čeho se chtějí účastnit. (Hofbauer, 2004)

Mnoho dětí do šesti let v dnešní době tráví svůj volný čas spíše pasivně, například sledováním televize, hraním her, apod. Je třeba dítěti ukázat i jiné vhodné formy trávení volného času. Tedy, aby děti trávily volný čas aktivně, což znamená, že je náplň jejich volného času kvalitní a pestrá. Takovýto způsob trávení volného času je nejlepší prevencí vzniku rizikového chování. Volnočasové aktivity, které jsou správně strukturované

a organizované dopomáhají k ovlivňování zájmové struktury, zvyšování samostatnosti apod. Děti, které vyrůstají v prostředí, kde se jim rodiče věnují a jejich výhradním druhem trávení volného času nejsou digitální technologie, následně nejsou ohroženy vznikem nepříznivého chování. (MŠMT, 2002)

Dle MŠMT (2002) mají pro děti v předškolním věku stimulační význam a pozitivní vliv na mentální rozvoj i upevnění kompetencí zdravého životního stylu, zejména tělesné aktivity. Mnoho dětí od tří let již v mateřské škole navštěvuje odpoledne různé mimoškolní aktivity, jako například tanec, angličtinu nebo hru na hudební nástroj. Což jsou ideální způsoby trávení volného času. Bacus (2009) zastává podobně jako spousta rodičů názor, že je přívětivější, když bude dítě trávit čas v kroužcích než, aby se takzvaně válelo na pohovce před televizí.

Při přihlášení dítěte do kroužků by měli rodiče zvážit několik základních pravidel, které uvádí například Bacus (2009). Zásadní bod je ten, že musí rodič vzít v potaz fakt, že dítě tráví v mateřské škole většinu dne a to může být pro dítě únavné. Čas mimo zařízení by měl být tedy pro dítě odpočinkem. Dále je důležité, aby mělo dítě po příchodu domů čas také samo pro sebe, aby si mohlo pohrát o samotě, nebo nic nedělat. V mateřské škole je totiž nuceno být v kolektivu. Pro rodiče dítěte ve věku do šesti let je složité vybrat kroužek, který ho bude opravdu bavit. Dítě si v tomto věku ještě samo nedokáže určit, čemu se chce věnovat. Většinou jsou tyto mimoškolní aktivity odrazem toho, co si přeje rodič, aby dítě dělalo. Děti do pěti let by neměly být zatěžovány víc, jak jedním kroužkem a tyto aktivity by neměly zabírat čas, který by měla trávit rodina pospolu.

Jak vidíme, vhodné trávení volného času je pro děti nesmírně důležité, jelikož jeho nevhodné trávení jej může následně v budoucnu negativně ovlivňovat. Rodiče by tuto oblast rozhodně neměli zanedbávat a měly by své děti vést k aktivnímu využívání tohoto času.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMU

V našem výzkumu se zaměříme na zjištění názoru rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí ve věku do šesti let. Využívání těchto zařízení ve výchově je v dnešní době naprosto běžná věc. Nabízí se nám však otázka, zda je tento přístup pro dítě vhodný a zároveň, kdy je ideální čas s těmito zařízeními u dětí začít.

Názor na tuto problematiku se u rodičů dnešních dětí velmi výrazně liší a toto téma je velmi diskutabilní. Také autoři se ve svých názorech neshodují. Například Marc Prensky (Prensky, 2001) vidí digitální média jako novou možnost a dívá se na ně pozitivně. Naopak německý neurolog a psychiatr Manfred Spitzer (2014) ve své knize uvádí, že digitální osvojování světa prokazatelně omezuje fungování mozku. Zmiňuje také pojem digitální demence, jímž se rozumí poruchy v poznávání a snížení mentálních schopností, způsobené dlouhodobou závislostí na digitálních technologiích. Podotýká také, že nadměrné využívání těchto zařízení již od útlého věku může vést k závislosti na nich. V tomto případě jsou dle něj na vině právě rodiče, kteří dětem umožňují volný trávit čas tímto způsobem.

Nad tímto problémem se také zastávají i čeští autoři (Janiš, Kocourková, 2019; Eckertová, Dočekal, 2013). Ti vidí ve využívání digitálních technologií při výchově dětí jak pozitivní, tak negativní aspekty. Kladnou stránku vidí autoři například v celkovém pozitivním dopadu na vývoj dítěte. Zápornou stránku pozorují zejména v ovlivňování dětí reklamou a v možnosti setkání s rizikovým obsahem. Rovněž uvádí vnímání toho co je na obrazovce jako reality, což následně vede ke zkresleným představám dítěte.

Tomuto tématu se také věnoval výzkum uskutečněný Erikson Institute (2016). Ten zkoumal tisíc rodičů dětí do šesti let. Zjistil, že až 86 % respondentů je spokojeno s přístupem jejich dětí k digitálním technologiím a poukazují i na výhody, které tato zařízení přináší. Ty vidí například v pozitivním rozvoji či učení v raném věku. Zároveň však 72 % rodičů zmínilo také jisté obavy spojené s používáním těchto zařízení. Mezi ně zahrnuli například nevhodný obsah, narušení spánku a netrávení času venku.

Výzkum provedený v roce 2014 profesorem Gencem v Turecku (Genc, 2014) ukazuje, že téměř polovina zkoumaných rodičů se přiklání k názoru, že jsou digitální technologie pro jejich děti spíše nebezpečné. Nás zajímá, zda mají podobný názor rodiče i v České republice.

Tento výzkum je tedy zaměřen na zjištění pohledu českých rodičů na tuto problematiku.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu je zjistit **názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí do šesti let.**

V souvislosti s hlavním výzkumným cílem jsme stanovili dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, které z digitálních technologií děti do šesti let používají nejčastěji.
- Vymezit účely využívání digitálních technologií dětmi do šesti let.
- Objasnit míru využívání digitálních technologií dětmi do šesti let.
- Zjistit v jakém věku by se dle mínění rodičů dítě mělo začít s digitálními technologiemi seznamovat.
- Posoudit, zda se liší míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s místem jejich bydliště.
- Odhalit, zda se názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově různí v souvislosti s tím, zda vychovávají dítě sami či s partnerem.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovení výše uvedených výzkumných cílů byly formulovány výzkumné otázky, které nám pomohou výzkum vést v souladu s těmito výzkumnými cíli.

Hlavní výzkumná otázka tohoto výzkumu zní **Jaký je názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí do šesti let?**

V souvislosti s hlavní výzkumnou otázkou jsme se stanovili dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké digitální technologie děti do šesti let používají?
2. K jakým účelům digitální technologie děti do šesti let používají?
3. Kolik času děti u těchto zařízení tráví?
4. Jak rodiče monitorují, co děti na těchto zařízeních dělají?
5. Liší se míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s místem jejich bydliště?

H1: Rodiče, kteří žijí na vesnici, využívají digitální technologie ve výchově méně než rodiče žijící ve městě.

6. Liší se názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s jejich rodinným stavem?

H2: Rodiče, kteří vychovávají dítě sami, mají na digitální technologie při výchově spíše pozitivní názor.

4.3 Pojetí výzkumu

Náš výzkum se zabývá zjištěním názoru rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí do šesti let věku. Toto téma je v dnešní době mezi rodiči velmi diskutované. Rozhodli jsme se zvolit kvantitativní výzkumné pojetí, abychom získali co nejširší množství názorů a tím dosáhli objektivních výsledků. Rodiče jsme oslovili pomocí internetového dotazníkového šetření. V našem výzkumu se zaměřujeme především na objasnění toho, jaké digitální technologie a k jakým účelům děti používají. Také se pomocí našich otázek chceme dozvědět, kolik času děti u chytrých zařízení tráví a kdy je dle rodičů ideální věk pro seznámení dětí s těmito zařízeními. V našem výzkumu také ověřujeme předpoklad, že rodiče, kteří bydlí na vesnici, využívají digitální technologie ve výchově méně, než rodiče z měst. Ověřujeme i naši hypotézu, že rodiče, kteří vychovávají dítě bez partnera, mají na digitální technologie spíše pozitivní názor.

4.4 Výzkumný soubor

Základní výzkumný soubor tvoří rodiče dětí ve věku do šesti let z České republiky. Na území České republiky žilo dle údajů Českého statistického úřadu z roku 2019 celkově 790 780 dětí ve věku do šesti let. Novější informace k roku 2020 bohužel zatím nejsou k dispozici. (ČSÚ, 2020)

VĚK DÍTĚTE	POČET DĚTÍ NA ÚZEMÍ ČR PRO ROK 2019
Do dvou let	341 820
Od tří do čtyř let	227 003
Od pěti do šesti let	221 957

Tabulka 1 Počet dětí na území ČR pro rok 2019 (ČSÚ, 2020)

V roce 2020 se na území České republiky narodilo celkem 110,2 tisíce dětí. Za rok 2020 bylo rozvodem zasaženo až 12,7 tisíce rodin s nezletilými dětmi. Rovněž v roce 2013 žilo na území České republiky odhadem 165,4 tisíce neúplných rodin. Většinu těchto rodin, až 81 %, tvořily matky s dětmi. (ČSÚ 2013; ČSÚ, 2021)

Výběrový soubor je dostupný, což znamená, že je dotazník zveřejněn na internetovém portálu a podle dostupnosti zjišťujeme dané údaje. Jsme si vědomi, že závěry budeme muset zobecnit a výsledky budou platit pouze pro ty, kteří se výzkumu dobrovolně zúčastní.

V rámci kvantitativního výzkumu oslovujeme rodiče dětí ve věku do šesti let prostřednictvím dotazníkového šetření, které zahrnuje veřejný online dotazník umístěný na internetovém serveru Vyplnito.cz. Tuto formu volíme z toho důvodu, abychom oslovili respondenty z celé České republiky a tím získali co nejširší výběr. Rovněž touto formou umožňujeme respondentům vyplnění dotazníků v anonymitě a z pohodlí jejich domova.

K již zmíněné formě sběru dat přidáváme také metodu snowball tzv. metoda nabalování. Což znamená, že jednotliví rodiče z mého okolí jsou osloveni s žádostí vyplnění dotazníku a jeho rozšíření v okruhu svých známých rodičů, splňujících kritéria výzkumného vzorku. Předpokládáme, že se k nám dostane alespoň 100 vyplněných dotazníků.

Zpět se nám dostalo 139 vyplněných dotazníků, z tohoto počtu bylo 117 matek a 22 otců. Dotazník nám vyplnilo 53 % respondentů z obcí do 5 000 obyvatel a 47 % respondentů z obcí nad 5 000 obyvatel. Také až 135 z našich respondentů vychovává dítě s partnerem a jen 4 respondenti jej vychovávají sami. Co se věku dětí respondentů týče, nejpočetnější věkovou skupinou v našem výzkumu jsou děti tříleté (36), následně děti dvouleté (21), čtyřleté (20), šestileté (18), do jednoho roku (18) a pětileté (17). Naopak nejméně zastoupenou věkovou skupinou jsou děti jednoleté (9).

4.5 Výzkumná technika

V rámci tohoto kvantitativního výzkumu je pro sběr dat zvolena již zmíněná metoda dotazníku. K tomuto účelu jsme se rozhodli vytvořit vlastní dotazník, který se přesně zaměřuje na zodpovězení námi zvolených výzkumných otázek. Tvořen je 24 položkami, které obsahují uzavřené a polouzavřené otázky. Typ těchto otázek volíme proto, že je pro většinu respondentů atraktivní z toho důvodu, že nad vyplňováním dotazníku nemusí trávit až příliš mnoho času. Většina uzavřených otázek je dichotomických (1., 2., 5., 9., 11., 14., 15., 16., 22.), tudíž respondenti mají na výběr ze dvou nabízených variant. Několik otázek

je také alternativních (3., 4., 7., 8., 10., 13.), kdy se nabízí respondentům na výběr několik variant odpovědí, ze kterých si mohou jednu vybrat. Dotazník obsahuje i otázky výčtové (6., 23., 24.), kdy má respondent možnost vybrat si hned několik odpovědí. (Chráška, 2007)

V úvodu dotazníku sdělujeme respondentům, kdo jsme a jaký je cíl našeho výzkumného šetření. Také zde informujeme o anonymitě šetření.

První čtyři otázky (1. - 4.) jsou úvodní a zaměřují se na zjištění obecných informací o respondentovi. Zjišťujeme, zda je respondent matka či otec, zda vychovává dítě s partnerem či sám, v jak velké obci žije a jaký je věk jeho dítěte.

Následně se dostáváme k otázkám zaměřeným na zjištění názoru rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dítěte do šesti let věku (5. – 24.). Pokud respondent u otázky číslo 5, dotazující se zda jeho dítě digitální technologie používá, odpoví NE, bude automaticky přesunut až k otázce číslo 18. Od této položky zjišťujeme, jaký názor rodiče na využívání digitálních technologií ve výchově mají. Otázky číslo 12, 17, 19, a 20 jsou polouzavřené, tudíž mají respondenti také možnost napsat svou vlastní odpověď. Zobrazení několika otázek (8., 9., 10., 11., 15., 17., 19., 23., 24.) je závislé na předchozí odpovědi respondenta. Vyplnění dotazníku vyžaduje maximálně pět minut času. Zdrojem jeho vyhodnocení je zejména server Vyplňto.cz a program Microsoft Excel.

Před realizací samotného výzkumu provádíme tzv. předvýzkum. Jeho účelem je zjistit, zda jsou položky v dotazníku srozumitelné, zda není náročný a zda jeho vyplnění nevyžaduje až příliš mnoho času. Také si ověřujeme, zda se nám opravdu dostanou odpovědi na informace, které vyžadujeme. Tento předvýzkum byl proveden na vzorku osmi respondentů. Díky jejich připomínkám jsme přidali další možnost odpovědi k otázce č. 8 a opravili drobné gramatické chyby. Jiné korekce v dotazníku zapotřebí nebyly.

4.6 Způsob zpracování dat

K vyhodnocení dílčích výzkumných otázek číslo 1 až 4 využíváme tabulek četnosti a na jejich základě následně tvoříme grafy. Výsledná data v grafech dále doplňujeme slovním zhodnocením.

Za účelem ověření hypotézy H1 k výzkumné otázce číslo 5, která říká, že rodiče, kteří žijí na vesnici, využívají digitální technologie ve výchově méně než rodiče ve městě, využíváme test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Tuto metodu používáme v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost mezi dvěma jevy. (Chráška, 2007)

K ověření hypotézy H2 k výzkumné otázce číslo 6, která tvrdí, že rodiče, kteří vychovávají dítě sami, mají na digitální technologie ve výchově spíše pozitivní názor, využíváme test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Tato tabulka obsahuje dva řádky a dva sloupce a můžeme ji použít pouze v případě, kdy ověřujeme vztah mezi dvěma proměnnými, které mohou nabývat pouze dvou alternativních kvalit. (Chráska, 2007)

5 ANALÝZA DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření probíhalo veřejně na webu Vyplňto.cz v období od 27. ledna do 14. února 2021, tedy po dobu 18cti dní. Náš dotazník vyplnilo 139 respondentů. Zdrojem vyhodnocení dat byl zejména web Vyplňto.cz, který nám data zhodnotil a převedl do aplikace Microsoft Excel, kde jsme následně vytvořily grafy.

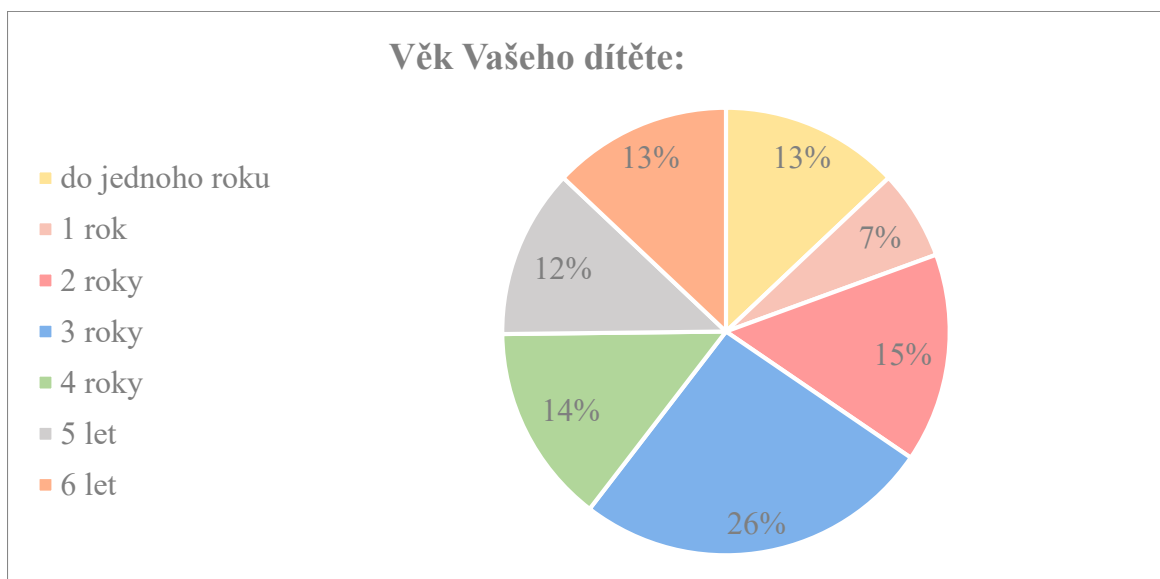
První čtyři otázky našeho dotazníku (1. - 4.) jsou úvodní a zaměřují se na zjištění obecných informací o respondentovi.

První otázka dotazníku byla zaměřena na zjištění, zda je respondentem matka či otec dítěte. Zjišťujeme, že se našeho výzkumu zúčastnily hlavně matky, kterých bylo sto sedmnáct (84 %). Otců bylo v našem výzkumu pouze dvacet dva (16 %).

Druhá otázka se dotazuje, zda respondent vychovává dítě spolu s partnerem nebo sám. Drtivá většina respondentů (135; 97 %) vychovává dítě spolu s partnerem. Pouze opravdu malý počet (4; 3 %) vychovává dítě bez partnera.

Třetí otázka zjišťuje, v jak velké obci respondent bydlí. Více zastoupenou skupinou jsou respondenti z obcí do 5 000 obyvatel, těch bylo v našem výzkumu sedmdesát tři (53 %). Respondentů obývajících obce s počtem obyvatel nad 5 000 bylo v našem výzkumu šedesát šest (47 %).

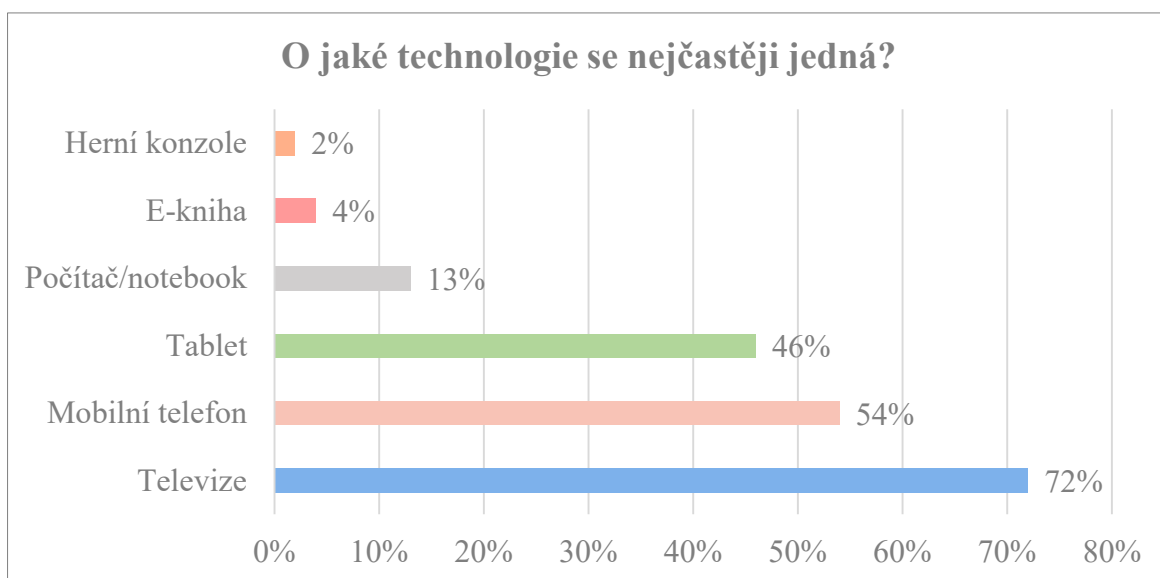
Poslední tzv. úvodní otázka byla zaměřena na zjištění věku dítěte respondenta. Nejpočetnější věkovou skupinou v našem výzkumu jsou děti tříleté (36), naopak nejméně početnou věkovou skupinou jsou děti jednoleté (9).

Graf 1 Věk dítěte

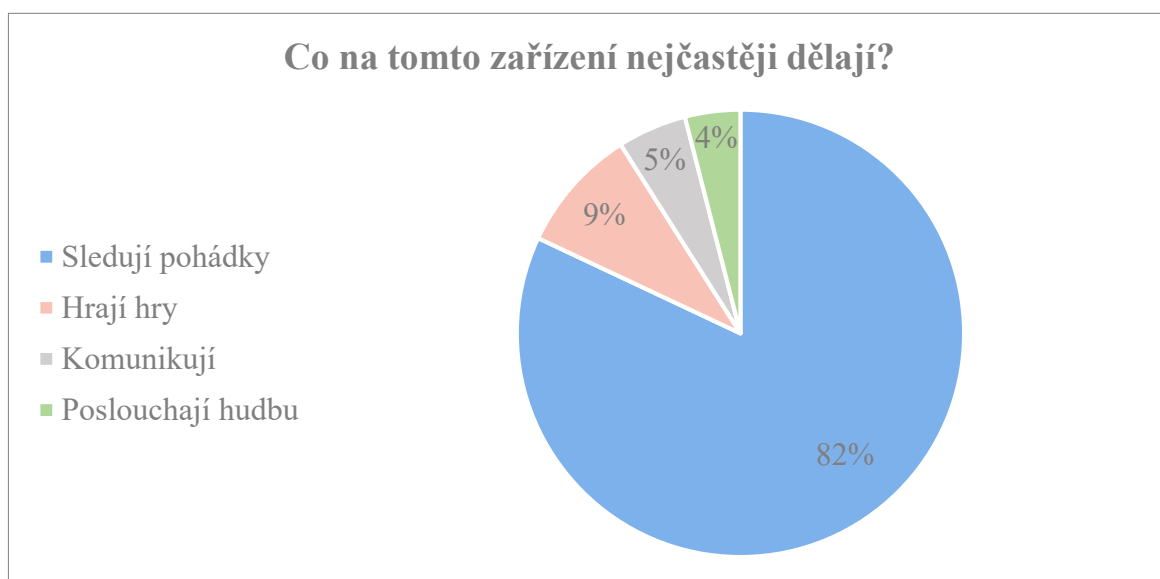
Na otázku, zda dítě respondentů používá digitální technologie, odpovědělo devadesát devět (71 %) respondentů, že je používají a čtyřicet (29 %) respondentů, že je nepoužívají.

Ti respondenti, kteří odpověděli, že jejich děti digitální technologie používají, následně uvedli, že nejčastěji používaným zařízením je u nich v domácnosti televize. Následně je to mobilní telefon, počítač či notebook. Nejméně oblíbené jsou e-knihy a herní konzole.

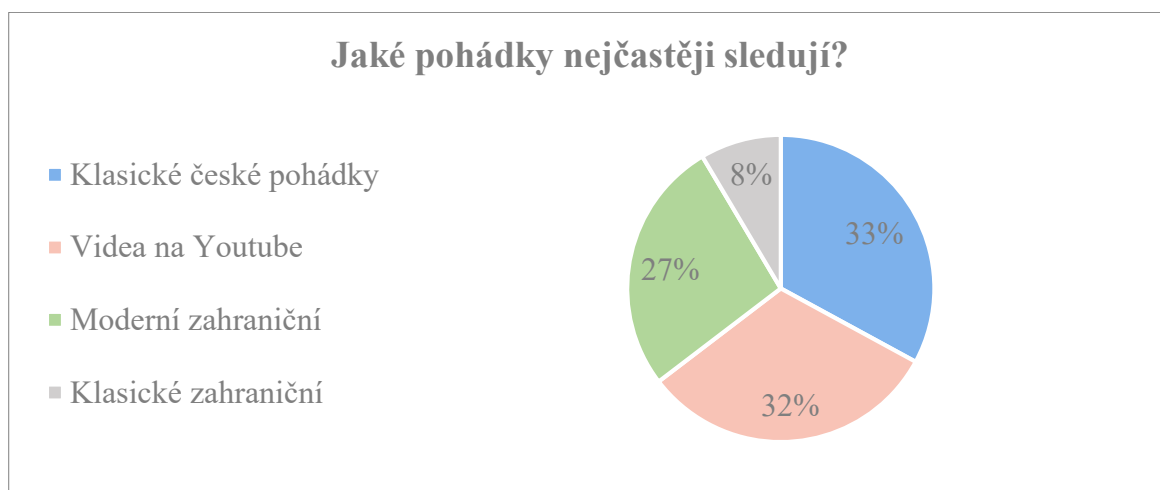
Graf 2 Druh digitálních technologií

Tázali jsme se také, co nejčastěji na těchto zařízeních jejich děti dělají. Drtivá většina respondentů (82) uvedla, že se jejich děti nejčastěji dívají na pohádky. Pouze devět dětí respondentů hraje hry a pět dětí využívá tato zařízení ke komunikaci, například s rodinou. Zbylé čtyři děti na nich poslouchají hudbu.

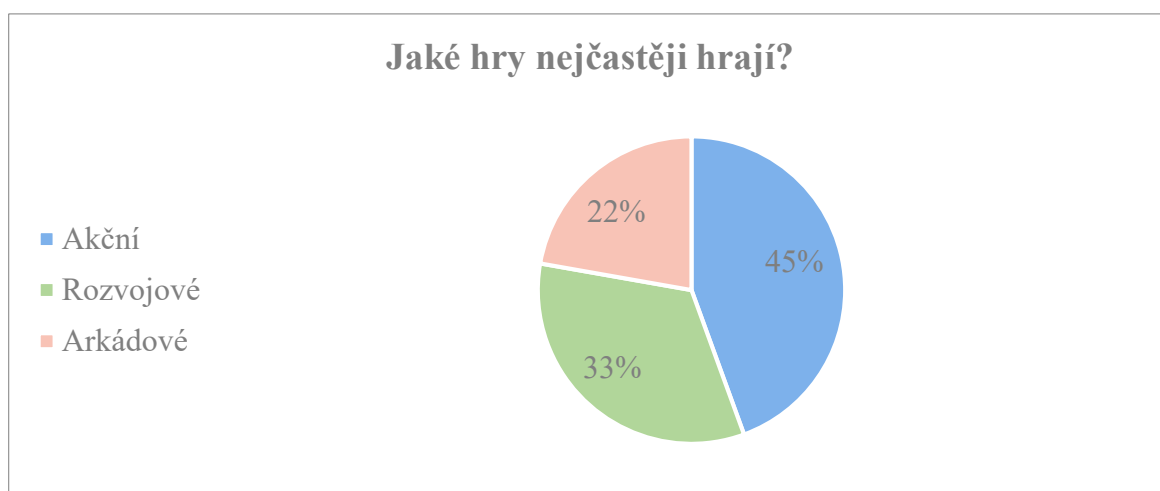
Graf 3 Činnost na digitálních technologiích

Rodiče, kteří v předešlé otázce odpověděli, že jejich děti nejčastěji sledují pohádky, v následné podotázce uvedli, že se nejčastěji jedná o klasické české pohádky (22) jako je například Bob a Bobek. Dále jsou oblíbená videa na Youtube, která sleduje až dvacet šest dětí respondentů. Oblíbené jsou i moderní zahraniční pohádky (22) jako jsou pořady na Minimaxu nebo Disney Channelu. Nejméně oblíbené jsou u dětí klasické zahraniční pohádky, pod nimiž si můžeme představit například pořad My z Kačerova (7). Až 84 % rodičů kontroluje, zda jsou tyto pořady vhodné pro věkovou kategorii jejich dětí.

Graf 4 Sledované pohádky

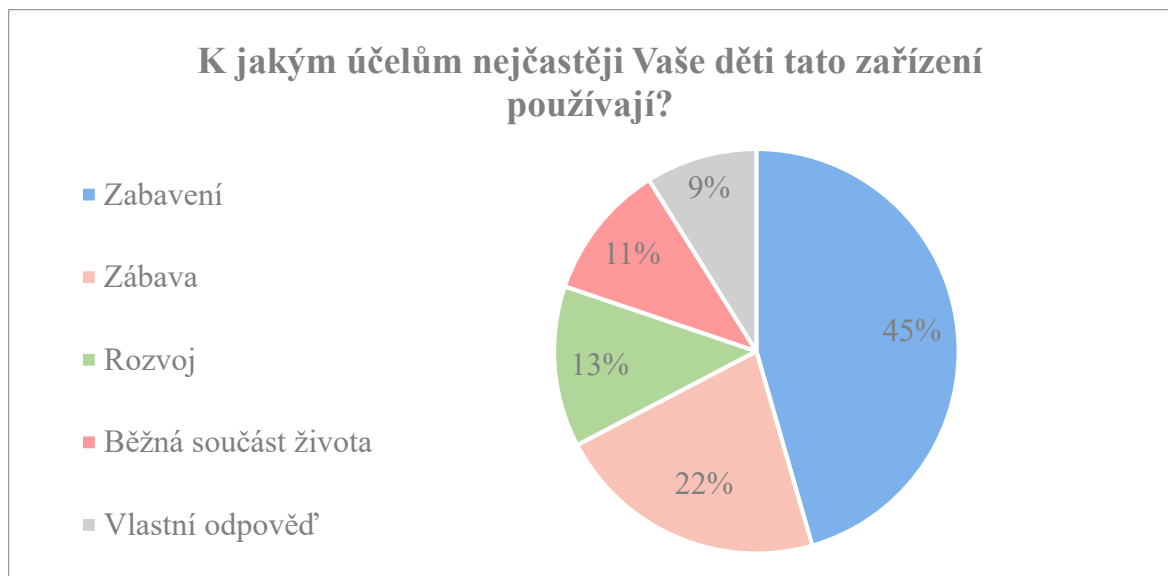
Z těch rodičů, kterých děti na chytrých zařízeních hrají nejčastěji hry, čtyři respondenti uvedli, že jde zejména o hry akční. Mezi ty řadíme například hru se závody aut. Dále jsou oblíbené i hry rozvojové (3). Nejméně oblíbené jsou hry arkádové (2). V otázce zda rodiče kontrolují, zdali jsou tyto hry určeny pro věkovou kategorii jejich dítěte, odpovědělo pět respondentů ano a čtyři respondenti ne.

Graf 5 Hrané hry

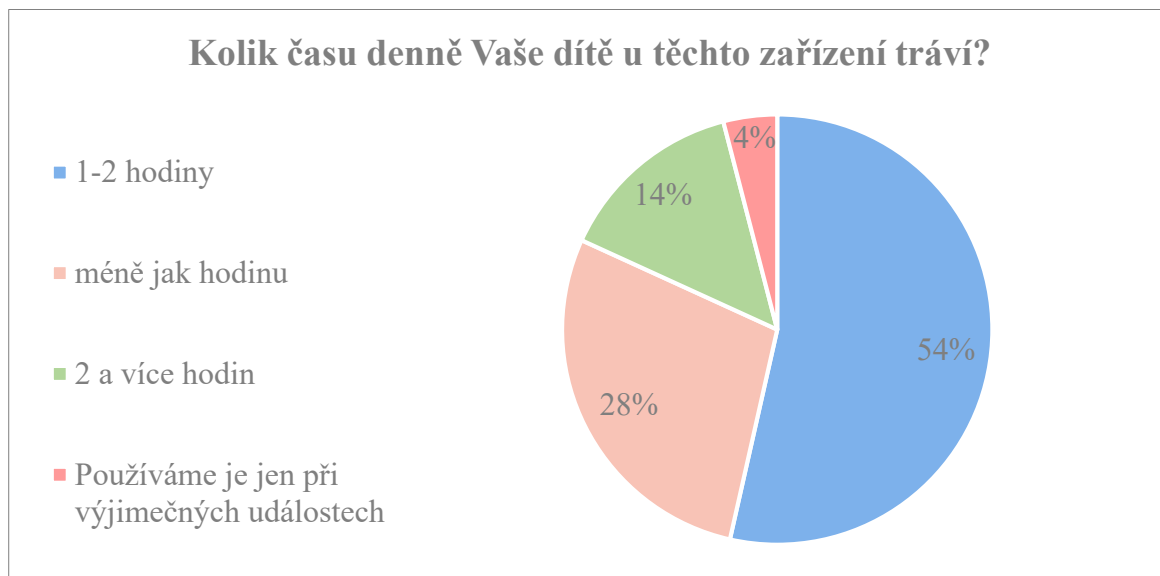
Jaký je účel používání chytrých zařízení dětmi respondentů? Rodiče nejčastěji tato zařízení dávají svým dětem za účelem jejich zabavení (46). Zde se jedná zejména o zabavení, když rodič vaří nebo uklízí. Následně dvacet dva respondentů je využívá k zábavě dětí, zde se jedná například o jejich využití na místo běžných hraček. Pouze třináct respondentů uvedlo, že využívají digitální technologie k rozvoji jejich dětí, například pomocí hraní vzdělávacích her. Také jedenáct respondentů uvádí, že jsou digitální technologie běžnou součástí jejich života.

Tato otázka rovněž nabízela i vlastní odpověď. Zde tři respondenti uvedli, že tato zařízení využívají k poobědovému odpočinku či při jídle. Jedna z respondentek například uvádí: „Dívá se na pohádky, zpívá si se zpívánky, hodinu zpěvu (Svěrák a Uhlíř) i na videa na Youtube (logopedická cvičení, cvičení pro předškoláky) – takže zábava i rozvoj.“ Jiná respondentka napsala: „Využívá telefon minimálně, příležitostně, určitě nenahradí hračku ani hry s rodiči.“

Graf 6 Účel používání digitálních technologií

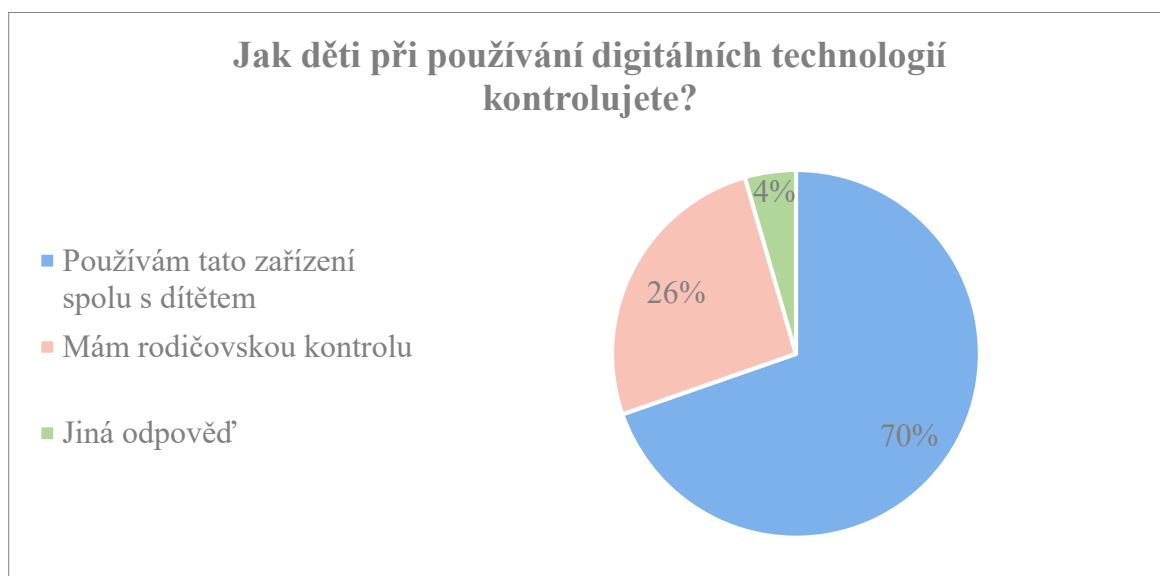
Kolik času děti respondentů tráví u těchto zařízení? Většina dětí (53) u nich tráví denně 1-2 hodiny. Malý počet rodičů (4) je využívá jen při výjimečných událostech, jako je například dlouhá cesta autem nebo návštěva lékaře.

Graf 7 Čas trávený dětmi u digitálních technologií

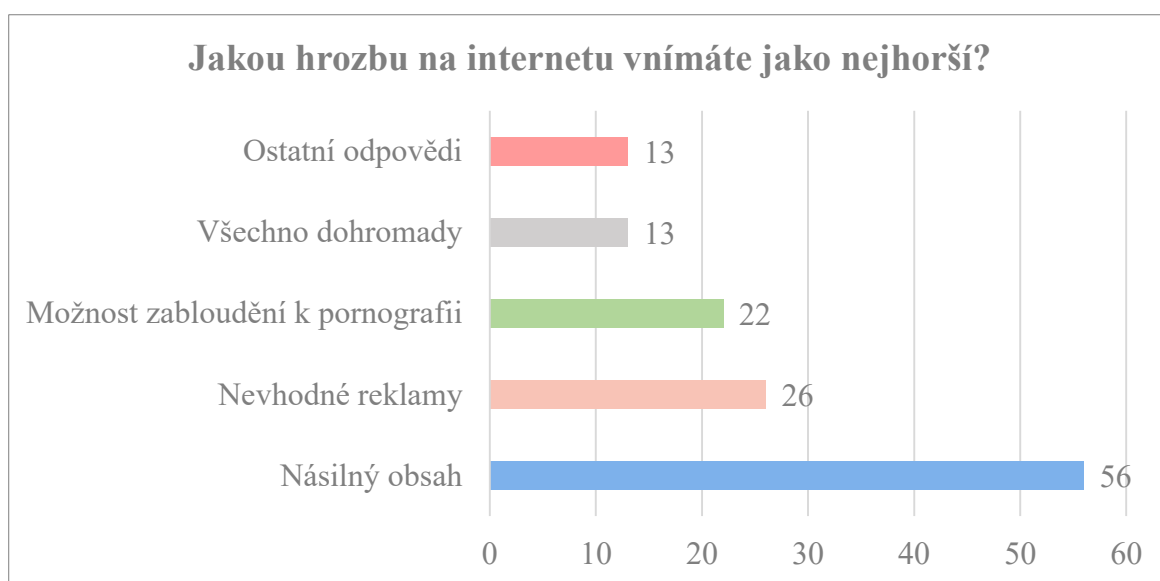
Většina respondentů (67 %) je s časem, který jejich děti tráví u těchto zařízení spokojena. Avšak 33 % rodičů spokojeno není a chtělo by tento čas zkrátit.

Velká část dotazovaných rodičů (90 %) své dítě při používání digitálních technologií kontroluje a to nejčastěji tak, že používá zařízení spolu s dítětem (62). Také jsou docela oblíbené rodičovské kontroly, které používá dvacet tři respondentů. Čtyři respondenti také uvedli, že jsou poblíž, když dítě zařízení používá a dohlíží, co na něm dělá.

Graf 8 Kontrola dětí při používání digitálních technologií

Až 91 % respondentů uvedlo, že vnímá prostředí internetu jako nebezpečné pro své děti. Jako nejčastější hrozby uvádí násilný obsah (56), nevhodné reklamy (26) a možnost zablouzení k pornografii (22). Také třináct respondentů uvádí všechny zmíněné hrozby dohromady. Jelikož jde o otázku, ve které je možnost vlastní odpovědi, objevují se i hrozby sexuálních predátorů, kyberšikany, komunikace s cizími lidmi, dále youtuberů, digitální demence a jedna respondentka uvedla také prezentaci jejího dítěte na internetu, kterou však bude řešit, až bude dítě starší. Jedna z respondentek uvedla: „Dokud nemá kritické myšlení, neměla by na internetu vidět víc, než ty pohádky.“

Graf 9 Hrozby na internetu

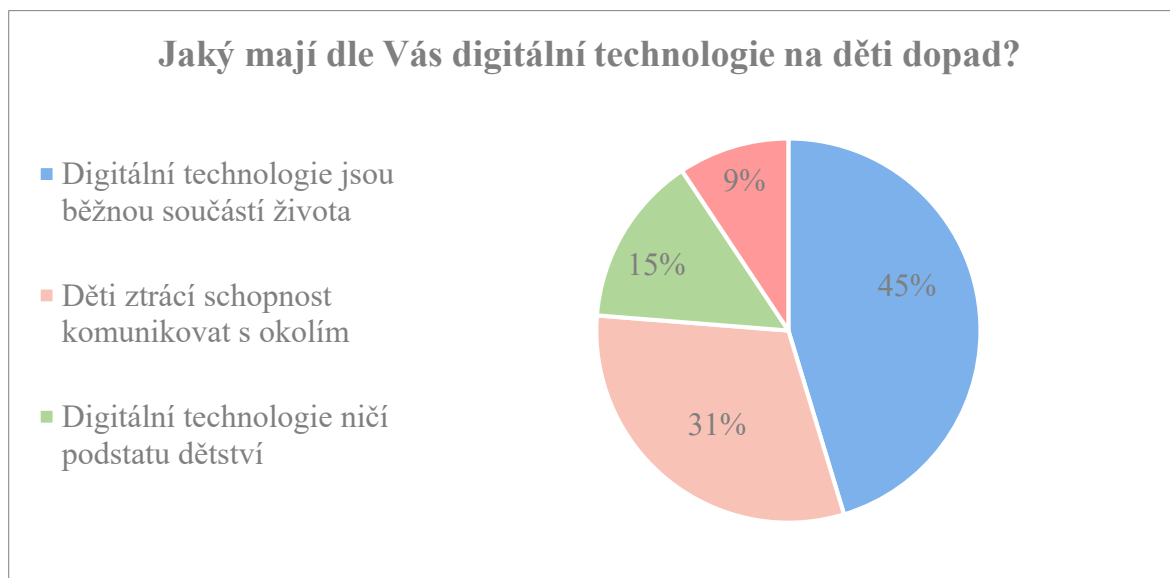
Kdy by se dle rodičů měly děti začít s digitálními technologiemi seznamovat? Velká část respondentů (68) uvedla, že ideálně až okolo čtvrtého roku a později. Třicet pět rodičů si myslí, že ideální doba je okolo třetího roku. Dále šestnáct rodičů uvedlo, že ideálně okolo druhého roku a devět respondentů zastává názor, že čím dříve, tím lépe. Otázka nabízela i vlastní odpověď, kde pět respondentů uvedlo, že odpověď na tuto otázku nelze určit. Dva respondenti sdělili, že nejlépe až při nástupu do ZŠ a jedna respondentka uvedla, že by byla nejraději, kdyby to bylo až v patnácti letech. Objevilo se i několik rozsáhlejších odpovědí, které jsou zajímavé a proto je zde uvedeme:

„Tohle se bude měnit s postupující dobou, technologie tu budou čím dál víc, a jestli se nemá ve světě ztratit, potřebuje je znát a používat, nemělo by to být něco vzácného, co je za odměnu, ale zkrátka běžná součást života. Už od dvou let používáme na mobilu aplikaci usnadňující spolupráci při čištění zubů.“

„Záleží na každém rodiči. Mé děti (3) se začaly osobně s digitálními technologiemi seznamovat kolem druhého roku, ve formě pohádek a naučných her. Elektronika do našich životů už patří, hlavně v této době a pod dohledem se nebojím, že by se objevila nějaká závislost či horší komunikace.“

„Podle mě záleží i o jakou digitální technologii jde a o situaci. U nás se dívají děti na TV, protože se díváme i my a na pohádce nevidím nic špatného, pokud u TV dítě nesedí celý den. Na mobilu má pohádky jen výjimečně v situaci jako je například opravdu dlouhá cesta autem a podobně.“

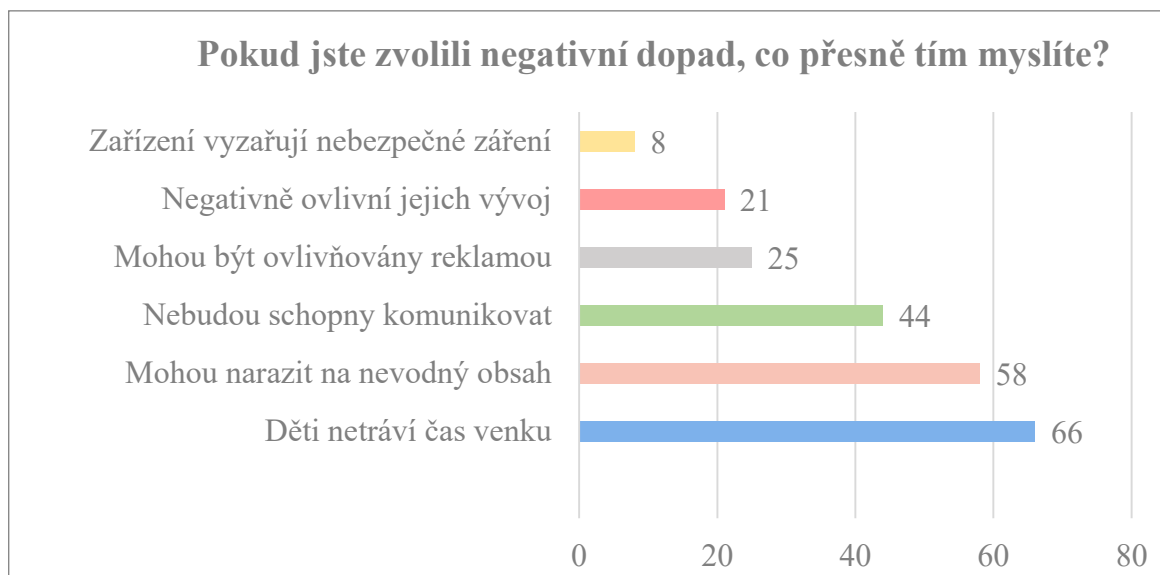
Velká část rodičů (63) uvádí, že jsou digitální technologie běžnou součástí jejich života a dvacet respondentů uvádí, že děti kvůli jejich používání ztrácí schopnost komunikovat s okolím. Dále dvacet rodičů odpovídá, že ničí podstatu dětství a třináct jich naopak uvádí, že jim usnadní vstup do života.

Graf 10 Dopad digitálních technologií na děti

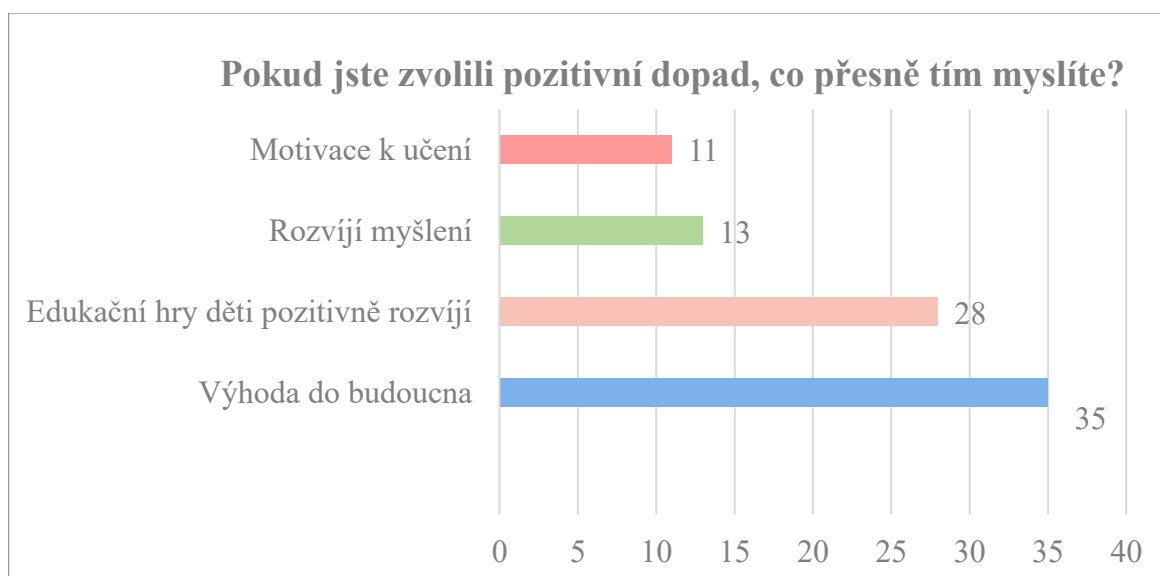

Většina rodičů (67%) vnímá spíše negativní dopady digitálních technologií. Nejvíce zmiňované je netrávení času venku (66%) nebo možnost narazení na nevhodný obsah. Dále zmiňují také následnou neschopnost komunikovat s ostatními, ovlivnění reklamou, negativně ovlivněný vývoj a vyzařované nebezpečné záření.

Graf 11 Negativní dopady

Rodiče, kteří zvolili dopad pozitivní (33%), vidí největší pozitivum, v tom, že s nimi budou děti schopny pracovat v budoucnu (76%) a také v pozitivním rozvíjení prostřednictvím edukačních her (61%). Několik respondentů (28%) uvádí i rozvoj myšlení či motivaci k učení (24%).

Graf 12 Pozitivní dopady

Testování hypotézy H1

Testováním hypotézy H1 jsme se zaměřili na to, zda se liší míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s místem jejich bydliště. K ověření této hypotézy H1 využíváme dotazníkové otázky č. 3 a č. 13. Ověřujeme ji pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Nejprve jsme si definovali hypotézu:

H1: Rodiče, kteří žijí na vesnici, využívají digitální technologie ve výchově méně než rodiče žijící ve městě.

Dále jsme si formulovali hypotézy statistické:

H1₀: Míra využívání digitálních technologií ve výchově se neliší v souvislosti s místem bydliště rodičů.

H1_A: Rodiče, kteří žijí na vesnici, využívají digitální technologie ve výchově méně než rodiče, kteří žijí ve městě.

MÍRA VYUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ	VELIKOST OBCE	
	do 5 000	nad 5 000
méně	18	10
1 – 2 hodiny	31	22
2 hodiny a více	7	7
výjimečně	3	1

Tabulka 2 Hypotéza H1

Na základě analýzy s využitím testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku nemůžeme zamítnout nulovou hypotézu. Vypočítaná hodnota testového kritéria chí-kvadrát je $x^2 = 1,148$ s kritickou hodnotou 7,815 a hladinou významnosti 0,05, což znamená, že námi vypočítaná hodnota je nižší než hodnota kritická, tudíž nemůžeme odmítnout hypotézu nulovou. Nepotvrdila se tedy souvislost mezi místem bydliště rodiny a mírou využívání digitálních technologií ve výchově.

Testování hypotézy H2

Testováním hypotézy H2 jsme se zaměřili na to, zda se liší názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s jejich rodinným stavem. K ověření této hypotézy H2 využíváme otázky č. 2 a č. 22 z dotazníkového šetření. Hypotézu ověříme pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

Nejprve jsme si definovali hypotézu:

H2: Rodiče, kteří vychovávají dítě sami, mají na digitální technologie ve výchově spíše pozitivní názor.

Dále jsme si formulovali hypotézy statistické:

H2₀: Názor na využívání digitálních technologií ve výchově se neliší v souvislosti s rodinným stavem rodičů.

H2_A: Rodiče, kteří vychovávají dítě sami, mají na využívání digitálních technologií spíše názor pozitivní.

RODINNÝ STAV	NÁZOR	
	pozitivní	negativní
sám	0	4
s partnerem	46	89

Tabulka 3 Hypotéza H2

Na základě analýzy s využitím testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku nelze zamítnout nulovou hypotézu. Vypočítaná hodnota testového kritéria chí-kvadrát je $x^2 = 2,012$ s kritickou hodnotou 3,841 a hladinou významnosti 0,05, což znamená, že námi vypočítaná hodnota je nižší než hodnota kritická, tudíž nelze odmítnout hypotézu nulovou. Platí tedy, že se názor na využívání digitálních technologií ve výchově neliší v souvislosti s rodinným stavem rodičů.

6 INTERPRETACE DAT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V našem výzkumu byla hlavní výzkumná otázka směřována ke **zjištění názoru rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově dětí do šesti let**. Z výzkumu vyplynulo, že rodiče zastávají spíše názor negativní. S tím souhlasí také jiné provedené výzkumy (Erikson Institute, 2016; Genc, 2014). Naopak ve výzkumu z roku 2017 (Reportlinker), zjistili, že se rodiče na digitální technologie dívají spíše pozitivně.

V našem výzkumu rodiče uvádí hned několik negativních vlivů. Patří mezi ně netrávení času venku, možnost narazení na nevhodný obsah, neschopnost komunikovat s ostatními, ovlivnění reklamou, negativní ovlivnění vývoje a nebezpečné vyzařované záření. S těmito negativními vlivy souhlasí i rodiče z jiných výzkumů (Erikson Institute, 2016; Genc, 2014; Auxier et al., 2020; Kontríková, Černíková a Šmahel, 2015). V těchto výzkumech však rodiče uvádí i další možné zápory používání těchto zařízení. Mezi ně řadí psychické a fyzické potíže, agresivní chování, negativně ovlivněný spánek či možnost zakoupení nebo objednání zboží. Několik respondentů v našem výzkumu, kteří uvádí, že mají názor negativní, zároveň věří, že je prostředí internetu pro jejich děti bezpečné.

Naopak jako největší pozitivum vidí zkoumaní rodiče, v tom, že s těmito zařízeními budou jejich děti schopny pracovat v budoucnu. Dále uvádí možnost pozitivního rozvíjení prostřednictvím edukačních her a také působení těchto zařízení jako motivace k učení. S našimi výsledky souhlasí i jiné výzkumy (Reportlinker, 2017; Erikson Institute, 2016).

Zjistili jsme rovněž, že většina respondentů zastávající názor, že digitální technologie mají na děti spíše negativní dopad, věří, že ideální čas pro jejich seznámení s těmito zařízeními je později, než ve třech letech. Velká část respondentů, kteří vnímají spíše pozitiva digitálních technologií, věří, že seznámení by mělo proběhnout ideálně ve třech letech.

Zjistili jsme také, že děti do dvou let digitální technologie spíše nepoužívají, s čímž souhlasí i výsledky studie z roku 2017 (Martin, Black, Allesio). Naopak ve výzkumu z roku 2014 (Kabali et al.) zjistili, že většina dětí využívá mobilní telefon již před dosažením jednoho roku. Od tří let už je tomu jinak a spíše je výjimkou pokud dítě tato zařízení nepoužívá. Pokud děti do dvou let tato zařízení používají je to zejména ke sledování pohádek. U dětí od tří do šesti let je tomu stejně, přidává se však také ve větší míře i hraní her. V jiné studii (Kontríková, Černíková a Šmahel, 2015) však zjistili, že děti na chytrých zařízeních nejčastěji hrají hry, což je v rozporu s naším zjištěním.

Dílčí výzkumná otázka 1: Jaké digitální technologie děti do šesti let používají?

Zjistili jsme, že děti do čtyř let využívají nejčastěji televizi, mobilní telefon a tablet. Děti od pěti do šesti let již využívají i počítače, avšak na prvním místě je stále televize a hned za ní smartphone a tablet. Naše výsledky se tedy naprosto shodují s výsledky zjištěnými v jiných studiích (Erikson Institute, 2016; Reporlinker, 2017). Popularitu sledování televize potvrzuje i český výzkum Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (Slussareff, 2019).

Dílčí výzkumná otázka 2: K jakým účelům digitální technologie děti do šesti let používají?

Snažili jsme se také pomocí našeho výzkumu vymezit hlavní účely využívání digitálních technologií dětmi do šesti let. Nejčastěji je rodiče využívají k zabavení dětí, například když potřebují čas na domácí práce. S tím souhlasí i výsledky z jiných výzkumů (Genc, 2014; Kabali et al., 2014). Dále je využívají k zábavě, kdy na nich děti sledují pohádky či hrají hry, fungují tedy spíše místo běžných hraček. Část rodičů je využívá i k rozvoji dětí a odpočinku po obědě či k zabavení při jídle. Výsledky jsou téměř totožné s výsledky výzkumu profesora Gence (2014).

V našem výzkumu jsme také zjistili, že u dětí do jednoho roku je velmi populární sledování Youtube videí. U dětí do čtyř let jsou nejpopulárnější klasické české pohádky, jako je například Bob a Bobek. U pětiletých dětí vede Minimax a Disney, a u dětí šestiletých se vracíme zase k oblíbenosti sledování Youtube. S popularitou Youtube souhlasí i výzkum Pew Research Center (2020) a česká studie (Kontríková, Černíková, Šmahel, 2015).

Dílčí výzkumná otázka 3: Kolik času děti u těchto zařízení tráví?

Usilovali jsme také o objasnění míry využívání digitálních technologií dětmi do šesti let. Děti do dvou let dle našeho výzkumu využívají digitální technologie nejčastěji 1-2 hodiny denně. Překvapivě děti starší, tedy děti tříleté, je využívají ještě méně a to maximálně hodinu denně. Děti od čtyř do šesti let u chytrých zařízení tráví zase 1-2 hodiny. Jen velmi málo rodičů využívá digitální technologie pouze při výjimečných událostech. S našimi výsledky téměř souhlasí i výsledky tureckého výzkumu (Genc, 2014), kde zkoumané děti trávily u digitálních technologií 2 hodiny denně. Naopak z výzkumu z roku 2017 (Martin, Black, Alessio, 2017) děti používaly zařízení pouze 28 minut denně. V Českém výzkumu (Slussareff, 2019) děti od tří do pěti let trávily u zařízení jeden a půl hodiny denně. V našem výzkumu by část rodičů tento čas chtěla zkrátit. Stejně je tomu i ve výzkumu z roku 2020

(Auxier et al.), kde rodiče vykazují značné nespokojení nad časem, který u zařízení jejich děti tráví.

Dílčí výzkumná otázka 4: Jak rodiče monitorují, co děti na těchto zařízeních dělají?

Zajímalo nás, zda rodiče kontrolují děti při používání digitálních technologií. Většina dotazovaných rodičů své dítě při této činnosti monitoruje. A to nejčastěji tak, že používá zařízení spolu s dítětem, využívá rodičovské kontroly nebo se pohybuje poblíž, když dítě zařízení používá. Z těch, kteří děti kontrolují při používání digitálních technologií, určité procento rovněž sleduje, zda jsou pohádky či hry určeny po věkovou kategorii jejich dítěte. S důležitostí kontrolování dětí souhlasí i zkoumaní rodiče ve výzkumu Reportlinker z roku 2017.

Dílčí výzkumná otázka 5: Liší se míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s místem jejich bydliště?

Snažili jsme se také posoudit, zda se liší míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s místem jejich bydliště. Dle výsledků z dotazníkového šetření a následných výpočtů jsme zjistili, že se nedá určit, zda rodiče bydlící na vesnici využívají digitální technologie méně.

Dílčí výzkumná otázka 6: Liší se názor na využívání digitálních technologií ve výchově dětí v souvislosti s jejich rodinným stavem?

Pokusili jsme se také odhalit, zda se názor rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově různí v souvislosti s tím, zda vychovávají dítě sami či s partnerem. Dle výsledků z dotazníkového šetření a následných výpočtů jsme došli k závěru, že se nedá určit, zda rodič, který vychovává dítě bez partnera má na digitální technologie ve výchově spíše pozitivní názor.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Jakožto doporučení pro praxi jsme se rozhodli vytvořit ucelený souhrn doporučení pro rodiče a vychovatele, který jsme vytvořili na základě informací získaných během studia literatury k tomuto tématu. Souhrn obsahuje rady odborníků jak z českého tak zahraničního prostředí a nabízí odpovědi na otázky, jež si nejspíš mnozí rodiče či vychovatelé v dnešní době pokládají.

V první řadě by měli být rodiče obeznámeni s možnými riziky, které mohou dětem při používání digitálních technologií hrozit. Také je třeba pochopit, že je není radno brát na lehkou váhu. Vše k tomuto pochopení potřebné jsme již zmínili v teoretické části práce. Nyní si uvedeme odpovědi na možné otázky.

Kdy dětem digitální technologie představit?

To je otázka, kterou řeší velká část rodičů. Dětem do osmnácti měsíců se doporučuje naprosto digitálními technologiím vyhýbat. To zejména z toho důvodu, že v tomto období tato zařízení narušují sociální kontakty, což následně vede k obtížím s navazováním vztahů či učením se mluvit. Jedinou výjimkou mohou být video hovory, které mohou sloužit ke komunikaci například s rodinnými příslušníky.

Začít se seznamovat s digitálními technologiemi mohou děti od osmnácti měsíců. Není však důležité, aby toto představení proběhlo právě v tomto věku. Jelikož se děti umí velmi rychle učit, rozhodně jim neublíží uskutečnit tento prvotní kontakt později. Při seznámení dítěte s informačně komunikačními zařízeními je důležité představit je jako pomůcku, ne jako hračku. Také by je rodiče či vychovatelé měli používat spolu s dětmi, a to z důvodu, že jen a pouze s jejich pomocí jsou děti schopny přenést naučené do reálného světa. A co se programů týče, měli by se používat pouze ty vysoce edukativní, které jsou ověřené a mohou dítě opravdu pozitivně rozvíjet.

Kolik času by měly děti u těchto zařízení trávit?

U dětí od dvou do pěti let se doporučuje hranice maximálně jedné hodiny denně a to pouze za dohledu rodiče, nebo s využitím rodičovské kontroly. U dětí nad šest let by měli rodiče či vychovatelé stanovit, dle jejich uvážení, pevné časové limity. Rovněž by měli zajistit, aby tato zařízení nezasahovala do času určenému k jiným důležitým aktivitám. Samozřejmě i u dětí nad šest let věku je stále potřebná rodičovská kontrola či rodičovský dohled.

Čemu se při využívání digitálních technologií ve výchově vyvarovat?

Rozhodně by se rodiče či vychovatelé měli vyhýbat zapojování těchto zařízení do rutiny dětí. Například se vyvarovat jejich používání zejména hodinu až dvě před uložením ke spánku. Obrazovky a jimi vyzařované modré světlo totiž velmi výrazně ovlivňují kvalitu spánku dětí. Nedoporučuje se ani mít tato zařízení, zejména tedy televizi, v dětských pokojích. Televize by neměla být ani během dne spuštěna na pozadí pouze jako kulisa. Rovněž by si měli dospělí vyhradit čas na sledování pořadů, které nejsou pro děti vhodné. Kromě využívání digitálních technologií před spánkem, by se také rozhodně neměly objevovat u jídla, jelikož tento čas by se měl využívat jako příležitost spojit se s dětmi prostřednictvím interakce. Odborníci také velmi často upozorňují, že by neměly sloužit ani jako hlavní prostředek k uklidnění dítěte.

Nejpodstatnější je, aby šli rodiče svým dětem příkladem. Dítě do šesti let se učí zejména nápodobou. Pokud dítě uvidí, že rodič u zařízení tráví většinu času, je vysoce pravděpodobné, že mu to přijde správné a bude toto chování imitovat.

Co je tedy při využívání digitálních technologií ve výchově nesmírně důležité?

Je podstatné nezapomínat, že interakce s rodičem či pečovatelem jsou pro správný emoční vývoj klíčové, a proto by neměly být opomínány. Potřebné je také děti při používání kontrolovat a usměrňovat. K tomu je možno využít rodičovské kontroly nebo používat tato zařízení spolu s nimi. Do výchovy můžeme také doporučit zavedení výchovy mediální.

Rodiče či vychovatelé by si také měli dát záležet na výběru pořadů a aplikací. Nejprve by měli sami zkontrolovat, zda jsou pro děti vhodné. Tyto programy by měly být vysoce edukativní a měly by obsahovat interaktivní komponenty. Při jejich výběru by se měli rodiče vyvarovat pořadům s rychlým dějem. Měli by se rovněž zaměřit spíše na příběh, než na nejrůznější funkce, které mohou vést spíše k rozptylování dětí a tím také ke snižování možnosti učení. K této kontrole může dopomoci přístup zaměřen na kontent – zda je věkově vhodná a pochází z ověřeného zdroje, kontext – zda se z ní něco dítě naučí, a dítě – zda přináší dítěti zábavu a radost.

Jako poslední doporučení je potřeba, aby byly dětem představovány i jiné možnosti trávení volného času. Zejména je důležité, aby mělo dítě dostatek pohybu a kontaktu s jinými dětmi. A rovněž by měly mít možnost prozkoumávat i skutečný 3D svět.

ZÁVĚR

Digitální technologie jsou v současné době velmi oblíbené, a jak vyplývá i z našeho výzkumu, využívá je ve výchově velká část rodičů. Tomuto tématu jsme se věnovali z důvodu, že v českém prostředí není dostatek výzkumů zabývajících se touto problematikou. Je důležité, aby rodiče a vychovatelé věděli, že tato zařízení mohou děti do budoucna negativně i pozitivně ovlivňovat. Je také potřebné znát hrozby, které digitální technologie přináší a vědět, jak se těmto hrozbám vyhnout. Cílem této bakalářské práce bylo přispět k teoretickému i praktickému rozvinutí v oblasti dětí do šesti let a jejich vztahu k digitálním technologiím. Domníváme se, že tento cíl byl naplněn.

V teoretické části jsme se věnovali vývojové psychologii dítěte do šesti let věku, přesněji tedy specifikům kojeneckého, batolecího a předškolního období. Zmínili jsme zejména ty oblasti vývoje, které mohou být digitálními technologiemi ovlivněny, respektive oblast jemné motoriky, socializace, vývoje řeči a poznávacích procesů. Dále jsme se věnovali digitálním technologiím v životě dětí, kde jsme si vysvětlili pojmy, které se k tomuto tématu váží a uvedli jsme si možné pozitivní a negativní dopady těchto zařízení na děti. Seznámili jsme také s názory rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově a nakonec jsme si uvedli doporučení odborníků. Poslední kapitola teoretické části se zaměřovala na výchovu v rodině, zejména na výchovu mediální, rodičovskou mediaci a možnosti trávení volného času takto malých dětí.

V praktické části práce jsme se věnovali výzkumnému šetření. Abychom dospěli k našim výzkumným cílům, využili jsme kvantitativní výzkum a získání dat proběhlo prostřednictvím internetového dotazníkového šetření, uveřejněného veřejně na webových stránkách Vyplňto.cz. Tato data jsme následně zanalyzovali a interpretovali. Našeho výzkumu se zúčastnilo 139 rodičů dětí do šesti let. Výsledky námi stanovených výzkumných cílů nebyly nijak překvapující vzhledem k výsledkům jiných již provedených studií. Hlavním cílem našeho výzkumu bylo zjistit názor rodičů na tuto problematiku a dospěli jsme k závěru, že většina rodičů dětí do šesti let zastává spíše názor negativní. Dále jsme také zjistili, že děti do šesti let věku nejčastěji využívají televizi, mobilní telefon a tablet. Rodiče svým dětem tato zařízení dávají zejména za účelem jejich zabavení a k zábavě. Nejčastější činností, kterou na zařízeních děti dělají je sledování pohádek a to zvláště těch klasických českých. Z našich výsledků vyplynulo, že české děti tráví na těchto zařízeních v průměru jeden a půl hodiny denně. Dle mínění rodičů by se dítě mělo začít s digitálními technologiemi seznamovat ideálně okolo čtvrtého roku věku či později. Na základě stanovených hypotéz

jsme také dospěli k závěru, že míra využívání digitálních technologií ve výchově dětí se neliší v souvislosti s místem bydliště rodiny. Rovněž jsme došli k závěru, že neexistuje souvislost mezi názorem rodičů na využívání digitálních technologií ve výchově a jejich rodinným stavem.

Na závěr bychom chtěli dodat, že i náš výzkum je nám důkazem, že informačně komunikační technologie jsou opravdu velkou součástí našich životů. Rovněž je zřejmé, že budou součástí i života dětí a to již od jejich příchodu na svět. Věříme, že jsme naší prací obohatili české území o další výzkum zabývající se tímto tématem. Bylo by možné uskutečnit další navazující výzkumy, které se mohou zaměřit i na jiné věkové skupiny dětí a mládeže. U věkových kategorií nad sedm let se již objevují i jiné možné hrozby a rizika. Zejména tedy na sociálních sítích a v internetovém prostředí. Bylo by tedy zajímavé se v budoucnu vydat ve zkoumání tímto směrem a zabývat se například jak názorem rodičů, tak i názorem dětí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS COUNCIL ON COMMUNICATION AND MEDIA, 2016. Media and young minds. *Pediatrics* [online]. **138**(5), 1–6. [cit. 7. 2. 2021]. DOI: 10.1542/peds.2016-2591
2. AUXIER, Brooke, ANDERSON, Monica, PERRIN, Andrew a TURNER Erica, 2020. Parenting Children in the Age of Screens. *Pew Research Center* [online]. 28. 6. 2020 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/parenting-children-in-the-age-of-screens/>
3. BACUS-LINDROTH, Anne. 2009. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 9788073675639.
4. BARR, Rachel, 2013. Memory constraints on infant learning from picture books, television, and touchscreens. *Child Development Perspectives* [online]. **7**(4), 205–210 [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: DOI: 10.1111/cdep.12041
5. BEDFORD, Rachel et al., 2017. Daily touchscreen use in infants and toddlers is associated with reduced sleep and delayed sleep onset. *Scientific Reports* [online]. **7**:46104. [cit. 8. 2. 2021]. DOI: 10.1038/srep46104
6. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2013. Jaké je složení domácností v ČR? [online]. 7. 3. 2013 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020. Věkové složení obyvatelstva – 2019 [online]. 30. 4. 2020 [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2019>
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. Pohyb obyvatelstva – rok 2020. [online]. 22. 3. 2021 [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2020>
9. DAŇKOVÁ, Magdaléna, 2018. Digitální technologie mohou za stres i odcizení. Nejohroženější jsou děti, říká psychologka. Aktuálně [online]. 18. 9. 2017. [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/technologie-mohou-za-digitalni-stres-nejohrozenejsi-jsou-det/r~81925d5297d411e7aec7002590604f2e/>

10. ECKERTOVÁ, DOČEKAL, 2013. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press. ISBN 9788025138045.
11. ERIKSON INSTITUTE, 2016. Technology and young children in the digital age. *Erikson Institute* [online]. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://50.erikson.edu/wp-content/uploads/2016/10/Erikson-Institute-Technology-and-Young-Children-Survey.pdf>
12. FIALOVÁ, Lucie, 2018. S mediální výchovou začněte u nejmenších, pubertáči už si radit nenechají, říká odbornice. *Eduzín* [online]. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/medialni-vzdelavani/ohybejte-stromek-dokud-mlady-pubertaci-uz-si-radit-nenechaji-rika-lektorka-medialni-vychovy/>
13. GENC, Zulfu, 2014. Parent's Perceptions about the mobile technology use of preschool aged children. *Procedia – social and Behavioral Sciences* [online]. **146**, 55-60 [cit. 7. 2. 2021]. ISSN 1877-0428. DOI:10.1016/j.sbspro.2014.08.086
14. GROSE, Michael, 2013. The Bad and The Good of Digital Technology. *Parenting ideas* [online]. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.lawley.wa.edu.au/upload/pages/parenting-resources-insight/insights_learning_technology.pdf?1457677820
15. HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas* [online]. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c8a60880-75a8-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>
16. CHÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 9788072948727
17. JANIŠ, Kamil a KOCOURKOVÁ, Vladimíra, 2019. Média u dětí předškolního věku. *Media4u Magazine* [online]. **16(4)**, 1-9 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <http://www.media4u.cz/mm042019.pdf>
18. KABALI, Hilda, et al. 2015. Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. *Pediatrics*. [online]. **136(6)** 1044-1050 [cit. 7. 2. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
19. KONTRÍKOVÁ, Věra, ČERNÍKOVÁ, Martina a ŠMAHEL, David, 2015. Byl jednou jeden tablet: děti (0-8) a digitální technologie. Masarykova Univerzita [online]. Brno.

- [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3115814/0-8__national_report_final_cz.pdf
20. LERNER Claire et al., 2014. Screen Sense: Setting the Record Straight Research-Based Guidelines for Screen Use for Children Under 3 Years Old. *Zero to three*. [online]. Department of Psychology and Director of Georgetown Early Learning Project, Georgetown University [cit. 14. 3. 2021]. Dostupné z https://www.centralriversaea.org/wp-content/uploads/2017/03/screen-sense_wp_final34.pdf
21. MARTIN, Susan, BLACK, Lisa a ALESSIO Laura, 2017. Handheld Screen Time Linked with Speech Delays in Young Children. *Pediatric Academic Societies Meeting* [online]. San Francisco. [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.pas-meeting.org/wp-content/uploads/PAS-2698024-Birken-Ma-Screens-Speech-Delays-PAS-17-FINAL.pdf>
22. MATĚJČEK, Zdeněk, 2005. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-0870-6.
23. MCLEOD, Saul, 2014. Bobo Doll Experiment. *SimplyPsychology*. [online]. 5. 2. 2014 [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.simplypsychology.org/bobo-doll.html>
24. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2002. Volný čas a prevence u dětí a mládeže. MŠMT. [online] Praha [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/7327_1_1/
25. NEWMAN, Susan, 2014. How digital devices affect infants and toddlers. *Psychologytoday*. [online]. 31. 7. 2014 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/singletons/201407/how-digital-devices-affect-infants-and-toddlers>
26. PLOWMAN, Lydia, et al., 2012. Preschool children's learning with technology at home. *Computers & Education* [online]. **59**(1), 30-37. [cit. 8. 2. 2021] Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.11.014>
27. PRENSKY, Marc, 2001. Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon* [online]. **9**(5) [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

28. RADENSKY, Jenny, et al., 2020. Digital Advertising to Children. *Pediatrics* [online]. **146**(1) [cit. 9. 2. 2021] Dostupné z: DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2020-1681>
29. REPORTLINKER, 2017. When You Give a Kid a Tablet, He'll Ask for More Time. *Reportlinker* [online]. 27. 4. 2017 [10. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.reportlinker.com/insight/give-kid-tablet-ask-time.html>
30. SHULER, Carly, 2010. Kids & Apps: The Pass-Back Effect Marches Forward. *The Joan Ganz Cooney Center* [online]. 2. 6. 2010 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z <https://joanganzcooneycenter.org/2010/06/02/kids-apps-the-pass-back-effect-marches-forward/>
31. SLUSSAREFF, Michaela, 2019. Obrazovky v dětském věku: vliv na spánek, učení a pozornost. Zásady pro zdravé způsoby užívání. *Pediatricie pro praxi* [online]. **20**(1), 19-23. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.pediatriciepropraxi.cz/pdfs/ped/2019/01/04.pdf>
32. SLUSSAREFF, Michaela, 2019. Technologie v raném věku: Jaká jsou jejich opravdová nebezpečí a možnosti?. *Pediatricie pro praxi* [online]. **20**(1) 3. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.pediatriciepropraxi.cz/pdfs/ped/2019/01/01.pdf>
33. SPITZER, Manfred, 2014. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host. ISBN 9788072948727.
34. SPITZER, Manfred, 2016. *Kybernemoc!: jak nám digitalizovaný život ničí zdraví*. Brno: Host. ISBN 978-80-7491-792-9.
35. SVOBODA, Zdeněk, 2011. Děti médiím rozumějí – ale jinak! Mediální výchova v rodině. In: *Šancedětem.cz* [online]. 22. 1. 2021 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/deti-mediim-rozumeji-ale-jinak-medialni-vychova-v-rodine>
36. ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5010-1.
37. VÁGNEROVÁ, Marie a Univerzita Karlova, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:17e2f5a0-793f-11e7-8b50-001018b5eb5c>

38. ZIMMERMAN, Frederick a CHRISTAKIS, Dimitri, 2007. Associations between Content Types of Early Media Exposure and Subsequent Attentional Problems. *Pediatrics* [online]. **120**(5), 986-992. [cit. 8. 2. 2021]. DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2006-3322>
39. ZIMMERMAN, Frederick, CHRISTAKIS, Dimitri, MELTZOFF, Andrew, 2007. Associations between Media Viewing and Language Development in Children Under Age 2 Years. *The Journal of Pediatrics* [online]. **151**(4), 364-368. [cit. 8. 2. 2021] Dostupné z: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2007.04.071>
40. ZMEŠKALOVÁ, Daniela, 2018. Game over aneb děti chycené v síti. *Pediatric pro praxi*. **19**(6), 317-321. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2018/06/02.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

tzv.	takzvaně
atd.	a tak dále
cit.	citace
s.	strana
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ČSÚ	Český statistický úřad

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věk dítěte.....	42
Graf 2 Druh digitálních technologií.....	43
Graf 3 Činnost na digitálních technologiích.....	43
Graf 4 Sledované pohádky.....	44
Graf 5 Hrané hry.....	44
Graf 6 Účel používání digitálních technologií.....	45
Graf 7 Čas trávený dětmi u digitálních technologií.....	46
Graf 8 Kontrola dětí při používání digitálních technologií.....	46
Graf 9 Hrozby na internetu.....	47
Graf 10 Dopad digitálních technologií na děti.....	48
Graf 11 Negativní dopady.....	49
Graf 12 Pozitivní dopady.....	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet dětí na území ČR pro rok 2019 (ČSÚ, 2020)	38
Tabulka 2 Hypotéza H1	50
Tabulka 3 Hypotéza H2	51

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

NÁZOR RODIČŮ NA VYUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ VE VÝCHOVĚ DÍTĚTE VE VĚKU DO ŠESTI LET

Dobrý den, jmenuji se Jolana Svadbíková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu, oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který je podkladem mé bakalářské práce.

Tento dotazník je anonymní a je zaměřen na zjištění názoru rodičů na využívání digitálních technologií při výchově dítěte ve věku do šesti let. Vyplnění zabere 2-4 minuty. Dotazník se skládá zejména z uzavřených otázek, kdy si můžete vybrat jednu či více odpovědí (vždy upřesněno v otázce).

Pokud jste rodičem dítěte ve věku do šesti let, budu moc ráda za vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník může vyplnit i Váš partner/partnerka sám za sebe. Vyplněním mi moc pomůžete, mockrát děkuji.

1. Jste:

- Matka
- Otec

2. Vychováváte dítě:

- S partnerem
- Sám/sama

3. Bydlíte v obci s počtem obyvatel:

- Do 5 000
- Nad 5 000

4. Věk dítěte:

- do jednoho roku
- 1 rok
- 2 roky
- 3 roky
- 4 roky
- 5 let
- 6 let

5. Používá vaše dítě digitální technologie?
- ANO
  - NE
6. Pokud ano, o jaké technologie se jedná? (možno vybrat i více odpovědí)
- Televize
  - Počítač
  - Tablet
  - Mobilní telefon
  - Herní konzole
  - E-kniha
7. Co na tomto zařízení nejčastěji dělají?
- Sledují pohádky
  - Hrají hry
  - Poslouchají hudbu
  - Komunikují (*např. volání s rodinou, apod.*)
8. (*pokud zvolí pohádky*) Jaké pohádky nejčastěji sledují?
- Klasické české (*např. Krteček, Bob a Bobek, apod.*)
  - Klasické zahraniční (*např. My z Kačerova, Tom a Jerry, apod.*)
  - Moderní zahraniční (*např. na Disney, Minimaxu, apod.*)
  - Videá na Youtube
9. (*pokud zvolí pohádky*) Kontrolujete, zda jsou tyto pohádky určeny pro věkovou kategorii Vašeho dítěte?
- ANO
  - NE
10. (*pokud zvolí hry*) Jaký typ her nejčastěji hrají?
- Rozvojové (*např. učení barev, zvířátek, apod.*)
  - Arkádové (*např. Minecraft, Subwaysurf, Geometry dash, apod.*)
  - Akční (*např. Fruit ninja, závody aut, apod.*)
11. (*pokud zvolí hry*) Kontrolujete, zda jsou tyto hry určeny pro věkovou kategorii Vašeho dítěte?
- ANO
  - NE

12. K jakým účelům nejčastěji Vaše děti tato zařízení používají?

- K zabavení (*např. když vařím a potřebuji dítě zabavit*)
- K jejich rozvoji (*např. hrají hry nebo sledují videa, která vedou k jejich rozvoji*)
- K zábavě (*např. místo hraček – hraje hry nebo se dívá na pohádky*)
- Jsou běžnou součástí našeho života (*např. dítě má přístup k těmto zařízením kdykoli chce, televize jako kulisa, apod.*)
- Jiné: .....

13. Kolik času denně Vaše dítě u těchto zařízení tráví?

- Méně jak hodinu
- 1-2 hodiny
- 2 a více hodin
- Používáme je jen při výjimečných událostech (*např. dlouhá cesta autem, zabavení u zubaře, ...*)

14. Jste s délkou tohoto času spokojeni?

- ANO
- NE

15. V případě, že jste nespokojeni, bylo by dle Vás vhodné tuto dobu spíše prodloužit či spíše zkrátit?

- Prodloužit
- Zkrátit

16. Kontrolujete děti při používání digitálních technologií?

- ANO
- NE

17. Pokud ANO, jak?

- Používám tato zařízení spolu s dítětem
- Mám rodičovskou kontrolu
- Jinak: .....

18. Máte pocit, že je prostředí internetu pro děti bezpečné?

- ANO
- NE

19. Pokud NE, jaké hrozby na internetu vnímáte?

- Nevhodné reklamy

- Násilný obsah
- Zabloudí k pornografii
- Jiné: .....

20. Kdy by se podle Vás měli děti začít s technologiemi seznamovat?

- Čím dříve, tím lépe
- Okolo druhého roku
- Okolo třetího až čtvrtého roku
- Později
- Vlastní odpověď: .....

21. Jaký mají dle Vás digitální technologie na děti dopad?

- Digitální technologie dětem usnadní vstup do života
- Digitální technologie ničí podstatu dětství
- Digitální technologie jsou běžnou součástí života
- Děti ztrácí schopnost komunikovat s okolím

22. Mají dle Vás digitální technologie na děti spíše pozitivní či negativní dopad?

- Pozitivní
- Negativní

23. Pokud jste zvolili pozitivní dopad, co tím přesně myslíte? (možnost zvolit i více odpovědí)

- Budou s technologiemi umět pracovat a to se jim bude hodit v budoucnu
- Například edukační hry děti pozitivně rozvíjí
- Rozvíjí myšlení
- Motivace k učení (*je to pro děti zábavnější, ne například knihy*)

24. Pokud jste zvolili negativní dopad, co tím přesně myslíte? (možnost zvolit i více odpovědí)

- Děti netráví čas venku
- Mohou narazit na nevhodný obsah
- Nebudou schopny komunikovat s ostatními
- Zařízení vyzařují nebezpečné záření
- Mohou být ovlivňování reklamou
- Negativně ovlivní jejich vývoj

Mockrát Vám děkuji za Váš čas, který jste věnovali vyplnění mého dotazníku.